

Domme i sager mod journalister

Denne domssamling indeholder en oversigt over udvalgte domme i straffesager mod journalister, der begår strafbare handlinger som led i deres journalistiske arbejde. Domssamlingen indeholder endvidere en oversigt over udvalgte afgørelser på området fra Menneskerettighedsdomstolen.

Domssamlingen er opbygget således:

1. Danske domme
 - 1.1. Domme om overtrædelse af straffeloven
 - 1.2. Domme om overtrædelse af våbenloven
 - 1.3. Domme om overtrædelse af fyrværkerilovgivningen
 - 1.4. Domme om overtrædelse af lov om euforiserende stoffer
 - 1.5. Domme om overtrædelse af ordensbekendtgørelsen mv.
 - 1.6. Domme om overtrædelse af dyreværnsloven
 - 1.7. Domme om overtrædelse af særlovgivning i øvrigt

2. Udvalgte domme fra Menneskerettighedsdomstolen

Under hvert afsnit er dommene refereret efter overtrædelsens karakter og i kronologisk rækkefølge efter dommens dato.

1. Danske domme

1.1. Domme om overtrædelse af straffeloven

Straffelovens § 117:

- **Retten i Rønnes dom af 30. september 2005** (*Opdateret 2.12.2008*)
- **A idømt 3 måneders betinget fængsel med bl.a. vilkår om samfundstjeneste, B idømt 40 dages betinget fængsel med bl.a. vilkår om samfundstjeneste**

En journalist A og en praktikant B fra DR Bornholm ønskede at afdække sikkerheden ved brevstemmeafgivning til EU-parlamentsvalget på Bornholm. De byttede derfor sygesikringsbevis og anvendte hver især dette til at afgive en brevstemme i den andens navn, ligesom de underskrev et følgebrev med den andens navn. A, der endvidere havde lånt flere andre personers sygesikringsbevis, formåede ved brug af disse at afgive brevstemme i en andens navn yderligere to steder, ligesom hun tre steder forsøgte at afgive brevstemme i en andens navn, dog uden at dette lykkedes.

Byretten fandt, at A havde overtrådt straffelovens § 117, nr. 1, § 174 og § 172, jf. § 171, stk. 1, jf. til dels § 21 og § 23, og idømte A en straf på 3 måneders betinget fængsel bl.a. med vilkår om udførelse af samfundstjeneste i 80 timer. B havde overtrådt straffelovens § 117, nr. 1, § 174, jf. til dels § 23 og § 172, jf. § 171, stk. 1, og blev idømt en straf på 40 dages betinget fængsel bl.a. med vilkår om udførelse af samfundstjeneste i 30 timer. Retten udtalte bl.a.

”Vedrørende spørgsmålet om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, som ved lov af 29. april 1992 blev indkorporeret i dansk ret, skulle være til hinder for at straffe de tiltalte, lægger retten til grund, at artikel 10 hjemler en særlig ytringsfrihed for blandt andet journalister. Ved lovovertrædelser, begået i forbindelse med udøvelsen af en journalists ytringsfrihed, må artikel 10 derfor sammenholdes med den begåede forbrydelse. Artikel 10 i menneskerettighedskonventionen kan imidlertid ikke, uanset den historie, der ønskes dækket, har en klar anerkendelsesværdig nyheds- og informationsværdi, udstrækkes til at legitimere en strafbar handling af en sådan karakter, som i nærværende sag, ved at journalisterne selv begår forbrydelsen for derved at skabe og beskrive egen lovovertrædelse som en selvskabt nødvendig historie. De tiltalte findes herefter skyldige i overensstemmelse med anklageskriftet. Retten finder ikke, at der foreligger sådanne omstændigheder, at der er grundlag for strafbortfald i medfør af straffelovens § 83, 2. pkt.”

Vedrørende strafudmålingen udtalte retten bl.a.:

”Retten har ved strafudmålingen lagt til grund, at begge de tiltalte havde et fast forsæt, samt at de vidste, at handlingerne var ulovlige. Retten lægger endvidere til grund, at ingen af de tiltalte har haft til hensigt, at de falske stemmer skulle indgå i valget. Stemmerne blev afgivet med rigtige angivelser af partier og navne. De tiltalte havde ikke sikret sig på forhånd, at brevstemmerne, som umiddelbart fremtrådte gyldige, efterfølgende og inden optællingen rent faktisk kunne udskilles igen. Denne risiko må have stået de tiltalte klart. Det lægges dog til grund, at stemmerne rent faktisk ikke blev talt med i det endelige afstemningsresultat. For så vidt angår tiltalte [B], har retten lagt vægt på, at [B] var en ung praktikant, der lod sig rive med, at hun har gode personlige forhold og i øvrigt er ustraffet. For så vidt angår tiltalte [A], lægger retten på den ene side til grund, at denne tiltalte var initiativtager og foretog flere lovovertrædelser. På den anden side er der lagt vægt på, at tiltalte [A] har gode personlige forhold og er ustraffet. Uanset, at de tiltalte handlede på egen hånd, er det endvidere indgået i rettens overvejelser, at de tiltalte var udsat for ledersvigt...”

Straffelovens § 152 d:

- **Københavns Byrets dom af 4. december 2006**
- **Frifindelse**

To journalister og en ansvarshavende chefredaktør havde fra en ansat i Forsvarets Efterretningstjeneste modtaget fortrolige oplysninger indeholdt i tre trusselsvurderinger, som de benyttede i forbindelse med artikler om Irak-krigen bragt i Berlingske Tidende. Den ansatte i Forsvarets Efterretningstjeneste var forinden dømt for overtrædelse af straffelovens § 152, stk. 2, jf. stk. 1, ved at have videregivet de pågældende oplysninger til chefredaktøren og journalisterne. De tiltalte havde erkendt, at de var klar over, at oplysningerne var hemmelige og fortrolige.

Byretten frifandt de tre tiltalte for overtrædelse af straffelovens § 152 d, stk. 3, jf. § 152, stk. 1, jf. stk. 2, jf. for journalisternes vedkommende medieansvarslovens § 10, stk. 3, og for chefredaktørens vedkommende medieansvarslovens § 13. Retten lagde ved sin afgørelse bl.a. til grund, at væsentlige hensyn til offentlige interesser også i starten af 2004 tilsagde, at udenforstående ikke fik indsigt i de pågældende trusselsvurderinger og derved bl.a. fik mulighed for at vurdere efterretningstjenestens arbejdsmetoder og vidensniveau. Efterretningstjenesten var derfor også på tidspunktet for offentliggørelsen af artiklerne i Berlingske Tidende berettiget til at kræve trusselsvurderingerne hemmeligholdt, uanset at der på dette tidspunkt fandtes tilsvarende oplysninger om Iraks masseødelæggelsesvåben i offentligt tilgængelige rapporter. Retten udtalte bl.a. videre:

”Spørgsmålet om de tiltalte kan straffes for overtrædelse af straffelovens § 152 d, stk. 3, afhænger herefter af, om de tiltaltes viderebringelse af fortrolige oplysninger kan karakteriseres som ”uberettiget”, eller om det i stedet må fastslås, at de tiltalte har handlet ”i berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller af eget eller andres tarv”, jf. straffelovens § 152 e, nr. 2. De nævnte bestemmelser i straffeloven skal læses i lyset af ytringsfrihedsbestemmelsen i Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 10 og praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol vedrørende denne bestemmelse, idet de tiltalte har gjort gældende, at de er

straffri, fordi de som led i deres arbejde som journalister og redaktør på et dagblad var berettigede til at videregive oplysninger af væsentlig samfundsmæssig interesse til offentligheden.”

...

”Afvejningen af de modstående væsentlige hensyn i sagen fører efter rettens opfattelse til, at den betydelige offentlige interesse omkring beslutningen om krigsdeltagelse i 2003 skal tillægges en sådan vægt over for risikoen for, at efterretningstjenestens virksomhed ville lide skade, at det kan lægges til grund, at de tiltalte handlede i berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse, da de valgte at videregive de fortrolige oplysninger til offentligheden. Som følge af det anførte frifindes de tiltalte.”

Straffelovens § 163:

- **Assens Rets dom af 18. august 2005**
- **20 dagbøder á 500 kr.**

En journalist afgav en urigtig erklæring til en arrest, idet han indgav en ansøgning om tilladelse til at besøge en varetægtsarrestant, hvoraf fremgik, at han var ven af arrestanten, hvilket var urigtigt, idet han var journalist, og formålet med besøget alene var at interviewe arrestanten. Han formåede at få tilladelse til at besøge arrestanten og skrev efterfølgende en artikel om det interview, han havde haft med arrestanten.

Byretten dømte for overtrædelse af straffelovens § 163 og fastsatte straffen til 20 dagbøder á 500 kr. Retten lagde ved sin afgørelse bl.a. til grund, at journalisten var klar over, at BBC havde fået forbud mod at besøge varetægtsarrestanten, og at han var klar over, at han, såfremt han skrev journalist på besøgstilladelseskemaet, ikke ville få adgang til en samtale med arrestanten. Retten fandt ved afvejning efter Menneskerettighedskonventionens artikel 10, at hensynet til ytringsfriheden og pressens kontrolfunktion i den konkrete sag måtte vige i forhold til det generelle beskyttelseshensyn, der ligger bag straffelovens regler om, at man kan have tillid til rigtigheden i erklæringer i retsforhold over for det offentlige. Retten lagde ved strafudmålingen i skærpende retning vægt på, at den tiltalte var klar over, at han begik ulovligheden, og i formildende retning på formålet med besøget i arresten samt omstændighederne, hvorunder kontakten til arrestanten blev etableret.

- **Østre Landsrets dom af 23. januar 2008 (U 2008.1055 Ø)**
- **A idømt 20 dagbøder á 100 kr., B idømt 30 dagbøder á 100 kr. (Opdateret 3.7.2008)**

En journalist A havde til brug for en undersøgelse af, om man kunne få udstedt et kørekort i en andens navn, gjort brug af en falsk erklæring om mistet kørekort i forbindelse med en ansøgning om kørekort, idet A underskrev erklæringen med en bekendts navn, ligesom han urigtigt anførte, at den underskriverende person havde tabt sit pas, hvorved han formåede personalet på kørekortkontoret til at udstede et kørekort lydende på den bekendtes navn. En anden journalist B ville som led i sit virke som journalist undersøge, om man kunne få udstedt pas i en andens navn, og lånte et sygesikringsbevis af en bekendt, hvorefter han - ved at benytte dette som identifikation - fik udstedt et navnebevis i sin bekendts navn. Han rettede herefter henvendelse til paskontoret og oplyste, at han var kommet til at smide sit pas ud, hvorefter han udfyldte en ansøgning og en erklæring om bortkommet pas, som han underskrev med sin bekendts navn, ligesom han foreviste navneattesten med sin bekendts navn, hvorved han formåede personalet til at udstede et pas til sig lydende på den bekendtes navn. Der blev efterfølgende bragt artikler i avisen herom.

Byretten fandt A skyldig efter straffelovens § 163 og § 172, stk. 1, jf. § 171, og idømte denne 20 dagbøder á 100 kr. Retten fandt endvidere B skyldig i straffelovens § 163, § 172, stk. 1, jf. § 171, og § 174 og idømte denne 30 dagbøder á 100 kr. Retten fandt, at de tiltaltes artikler om sikkerheden i forbindelse med politiets udstedelse af pas og kørekort havde klar samfundsmæssig interesse og var af væsentlig nyheds- og informationsværdi. Formålet var at afdække eventuel sikkerhedsbrist, og sikkerheden på området blev efterfølgende under henvisning til artiklerne skærpet af myndighederne. Ved en konkret afvejning af på den ene side hensynet til ytringsfriheden og pressens rolle som ”public watch-dog”, jf. Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 10, og på den anden side hensynet til de stærke interesser, der blev værnet ved de overtrådte straffebestemmelser, fandt retten imidlertid at de førstnævnte hensyn måtte vige.

Retten lagde ved strafudmålingen for begge de tiltalte i formildende retning vægt på de tiltaltes formål med lovovertrædelserne og på, at de tiltalte umiddelbart efter og på eget initiativ afleverede de udstedte pas og kørekort til politiet. Endvidere tog retten hensyn til, at der først blev rejst tiltale i sagen, der var ukompliceret, 1 år og 11 måneder efter, at forholdene blev begået, hvorved de tiltaltes krav om en retfærdig rettergang indenfor en rimelig frist fandtes at være blevet krænket, jf. Menneskerettighedskonventionens artikel 6.

Landsretten stadfæstede dommen. Retten fandt, at der efter bevisførelsen ikke var grundlag for at statuere frifindelse på grundlag af materiel atypicitet eller tilbagetræden fra forsøg og bemærkede:

”...at de tiltaltes formål med disse handlinger efter det fremkomne var at afsløre en sikkerhedsbrist i kontrollen i forbindelse med politiets udstedelse af pas og kørekort. Ved afgørelsen af, om de tiltaltes handlinger er straffri som følge af den beskyttelse af ytringsfriheden, der følger af den Europæiske Menneskerettighedskonventions art. 10, som også omfatter en situation som den foreliggende, må der herefter foretages en afvejning af hensynet til nyhedsformidlingen over for den strafbare handlingens karakter.

Landsretten tiltræder, at der er en væsentlig samfundsmæssig interesse i at få belyst en sådan eventuel sikkerhedsbrist, og at en journalistisk dækning heraf har stor nyheds- og informationsværdi.

Landsretten bemærker, at beskyttelsen af ytringsfriheden efter art. 10, stk. 1, ikke generelt fritager de tiltalte som journalister fra pligten til at overholde gældende straffebestemmelser, jf. art. 10, stk. 2. Landsretten finder, at det i den forbindelse bør tillægges særlig vægt, at de tiltalte har planlagt og udført selvstændige strafbare handlinger for at bringe de pågældende avisartikler i ---, og at der derfor skal tungtvejende grunde til for at anse de strafbare handlinger for straffrie.

På denne baggrund findes en afvejning af de modstående hensyn ikke at kunne føre til, at de tiltaltes overtrædelse af straffeloven er straffrie Den Europæiske Menneskerettigheds-konventions art. 10.”

Landsretten fandt de idømte straffe passende og fandt ikke grundlag for at lade de idømte bøder bortfalde efter straffelovens § 83. Landsretten bemærkede herved, at der var tale om selvstændige overtrædelser af flere straffelovsbestemmelser, om hvis forståelse der ikke herskede tvivl, og at strafbortfald i et sådant tilfælde ville åbne mulighed for misbrug. Hertil kom, at de tiltalte i en avisartikel kunne have henledt opmærksomheden på de pågældende sikkerhedsbrister uden at begå strafbare forhold. Den omstændighed, at en sådan fremgangsmåde ville have mindsket opmærksomheden om artiklen, kunne ikke tillægges betydning.

Straffelovens § 171:

- **Højesterets dom af 27. november 1989 (U 1990.71H)**
- **20 dagbøder á 100 kr. til begge tiltalte**

For at kontrollere politiets behandling af flygtninge udgav journalist T1 sig for iransk flygtning og foreviste indrejsekontrollen til bestyrkelse heraf en formodet falsk eller forfalsket iransk dåbsattest. Da T1 nogle timer senere blev fulgt ud til et fly, opgav han sin rette identitet. Bladets redaktør T2 havde forsynet T1 med en erklæring til eventuel forevisning for politiet.

Byretten dømte de tiltalte for overtrædelse af straffelovens § 162 og § 171, jf. § 172, stk. 2, jf. § 21, og for T2's vedkommende tillige jf. § 23, og fastsatte straffen for begge til 20 dagbøder á 100 kr.

Landsretten dømte begge tiltalte for overtrædelse af straffelovens § 171, jf. § 172, stk. 2, jf. § 21, for T2's vedkommende tillige jf. § 23. Straffen som fastsat af byretten fandtes passende.

Højesteret stadfæstede landsrettens dom, bortset fra en konfiskationspåstand, som ikke blev taget til følge, og udtalte, at som fastslået af landsretten blev den formodet falske fødselsattest anvendt som led i bestræbelserne for at få iværksat en asylsagsbehandling. Højesteret tiltrådte, at der dermed var gjort brug af attesten for at skuffe i retsforhold. Højesteret udtalte herefter:

”Selv om det må lægges til grund, at spørgsmålet om myndighedernes behandling af asylsøgende er af offentlig interesse, findes hensynet til presse-mæssig belysning heraf ikke at kunne lovliggøre anvendelsen af attesten i strid med straffelovens bestemmelser om dokumentfalsk.”

- **Østre Landsrets dom af 7. august 2000 (U 2001.723Ø)**
- **20 dagbøder á 100 kr. til alle fire tiltalte**

En journalist i Danmarks Radio havde under to af sine fire navne ansøgt om en stilling i et forsikringsselskab. Formålet hermed var til brug for udsendelsen ”Rapporten” at undersøge forsikringsselskabets salgsmetoder og opnå optagelse på et grundseminar. Efter aftale med tre af sine overordnede afleverede han i den forbindelse en straffeattest, hvor navnet var forfalsket ved udeladelse af de to navne.

Byretten dømte de fire tiltalte, journalisten og tre overordnede, for overtrædelse af straffelovens § 172, stk. 2, jf. § 171, for de tre overordnede jf. § 23, og fastsatte straffen for alle fire tiltalte til 20 dagbøder á 100 kr.

Landsretten fandt, at der var gjort brug af et forfalsket dokument for at skuffe i et retsforhold og udtalte herefter:

”Landsretten er med byretten og Pressenævnet enig i, at udsendelsen ”Rapporten” havde klar samfundsmæssig interesse og var af væsentlig nyheds- og informationsværdi. Formålet var at afdække et stort udenlandsk selskabs forretningsmetoder ved salg af så vigtige forsikringer som livs- og ulykkesforsikringer. Der må derfor i overensstemmelse med Menneskerettighedskonventionens art. 10, stk. 2, foretages en afvejning af hensynet til nyhedsformidlingen over for samfundets interesse i, at journalister under udførelsen af deres arbejde ikke begår straffelovsovertrædelser. Landsretten lægger vægt på, at det var forretningsforhold, der søgtes belyst, og på, at nyhedsstoffet skulle tilvejebringes på journalistens eget initiativ og gennem opsøgende virksomhed. Den strafbare handling kan ikke betegnes som forholdsvis beskeden. Hensynet til ytringsfriheden og pressens kontrolfunktion må vige for det generelle beskyttelseshensyn bag straffelovens regler om dokumentfalsk. Ifølge forarbejderne har lovgiverne tillagt samfundets interesse i, at der kan næres tillid til dokumenters ægthed og rigtighed, overordentlig stor betydning.”

Det tiltrådtes herefter, at de tiltalte var skyldige i dokumentfalsk. Straffene fandtes passende.

Der henvises endvidere til retten i Rønnes dom af 30. september 2005 under afsnittet ”straffelovens § 117” og Østre Landsrets dom af 23. januar 2008 (U 2008.1055 Ø) under afsnittet ”straffelovens § 163”.

Straffelovens § 244:

- **Østre Landsrets dom af 5. april 2006 (U 2006.2172Ø)**
- **20 dagbøder á 500 kr. til T1 og T2 og 20 dagbøder á 600 kr. til T4. T5 frifundet.**

T1, T2 og T4 havde som studieværter på et radioprogram tilskyndet T3 til mod betaling af 10.000 kr. i en bagerforretning at kaste en kage i ansigtet på ekspedienten, hvilket T3 efterfølgende gjorde ved at tvære en kage ud i ansigtet på en ekspedient, således at denne fik creme i håret og på panden. Der blev rejst tiltalte mod T3 for overtrædelse af straffelovens § 244, mod T1, T2 og T4 for medvirken til vold, samt mod T5, der var redaktør på radioen, for medvirken til vold samt for overtrædelse af medieansvarslovens § 21, stk. 1.

Byretten dømte T3 for overtrædelse af straffelovens § 244. T1, T2, og T4 blev dømt for overtrædelse af straffelovens § 244, jf. § 23, mens T5 blev frifundet. T1 og T2 blev idømt 10 dagbøder á 500 kr., og T4 blev idømt 10 dagbøder á 600 kr.. Anklagemyndigheden ankede for så vidt angik T1, T2, T3 og T4 med påstand om skærpeelse, således at de fire tiltalte blev idømt frihedsstraf.

Landsretten fandt T1-T4 skyldige og skærpede straffen for så vidt angik T1, T2 og T4, idet T1 og T2 blev idømt 20 dagbøder á 500 kr., mens T4 blev idømt 20 dagbøder á 600 kr.

Straffelovens § 264:

- **Højesterets dom af 30. oktober 1987 (U 1987.934H)**
- **10 dagbøder á 100 kr.**

Fem pressefolk trængte sammen med 40 demonstranter ind i en privat have, hvor de til brug for pressen optog billeder og referater af demonstranternes ulovlige aktiviteter.

Byretten dømte alle fem tiltalte for overtrædelse af straffelovens § 264, stk. 1, nr. 1, og fastsatte straffen til 10 dagbøder á 100 kr.

Landsretten frifandt de fem tiltalte (dissens 4-2).

Højesteret stadfæstede byrettens dom (dissens 3-2). Flertallet på tre dommere udtalte følgende:

”Under de i dommen beskrevne omstændigheder findes også de tiltalte pressefolk at have skaffet sig adgang til Mærsk McKinney Møllers have, der tydeligt fremtrådte som et ikke frit tilgængeligt sted, idet det ved afgørelsen heraf ikke kan tillægges betydning, at demonstranterne kort forinden havde løftet to af havelågerne af hængslerne og stillet dem til side, således at der var skabt uhindret adgang til haven. Ved bedømmelsen af, om de tiltalte uberettiget har skaffet sig adgang til haven, må landsretten efter det i dissensen til dommen udtalte antages at have lagt til grund, at de tiltalte pressefolk har savnet grundlag for at antage, at der forelå samtykke fra Mærsk McKinney Møller til deres ophold i haven, således at dette af den grund var berettiget. Det i haven passerede findes ikke at have haft en nyheds- eller informationsværdi, som kan tillægges en sådan vægt, at det over for hensynet til beskyttelsen af privatlivets fred kunne berettige pressefolkene til at begive sig ind i haven uden samtykke.”

Disse dommere stemte derfor for at stadfæste byrettens dom for så vidt angik de tiltalte pressefolk, idet de idømte dagbøder fandtes passende.

En dommer udtalte, at det af landsretten var lagt til grund, at de tiltalte først indfandt sig på stedet, efter at demonstranternes ulovlige indtrængen havde fundet sted, og at de tiltalte da havde uhindret adgang til haven. Det forhold, at de under disse omstændigheder gik ind i haven for som pressefolk at skildre den igangværende demonstration, kunne ikke begrunde, at de ansås for uberettiget at have skaffet sig adgang til haven som anført i straffelovens § 264, stk. 1, nr. 1. Denne dommer stemte derfor for at stadfæste landsrettens dom.

En dommer udtalte, at de tiltalte indfandt sig i Mærsk McKinney Møllers have for som pressefolk at skildre den demonstration, som fandt sted i haven. Den omstændighed, at demonstrationen for demonstranternes vedkommende indebar en husfredskrænkelse efter straffelovens § 264, stk. 1, nr. 1, kunne ikke føre til, at de tiltalte havde gjort sig delagtige i krænkelsen ved med det nævnte formål at følge efter demonstranterne. Med denne begrundelse stemte også denne dommer for at stadfæste landsrettens dom.

- **Højesterets dom af 30. oktober 1987 (U 1987.937H)**
- **10 dagbøder á 100 kr.**

35 demonstranter ville som led i en aktion skaffe sig adgang til overborgmesterens kontor på Københavns Rådhus og blive der så længe, det var muligt. En pressefotograf indfandt sig sammen med de 35 demonstranter på overborgmesterens kontor alene med det formål at fotografere, hvad der skete til pressebrug, og blev tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 264, stk. 1, nr. 1.

Byretten og landsretten dømte for overtrædelse af straffelovens § 264, stk. 1, nr. 1, og fastsatte straffen til 10 dagbøder á 100 kr.

Højesteret stadfæstede dommen (dissens 4-1). Flertallet tiltrådte, at tiltalte under de i dommen beskrevne omstændigheder havde skaffet sig adgang til et ikke frit tilgængeligt sted som beskrevet i straffelovens § 264, stk. 1, nr. 1. Flertallet udtalte endvidere:

”Den nyheds- eller informationsværdi, som pressefotos fra besættelsen af overborgmesterens kontor måtte have, findes ikke at kunne tillægges en sådan vægt, at det over for det hensyn til beskyttelsen af privatlivets fred, som tilkommer også personer i offentlig tjeneste eller hverv, kunne gøre det berettiget, at tiltalte trængte ind i kontoret sammen med demonstranterne.”

Disse dommere fandt straffen passende og stemte derfor for at stadfæste dommen.

En dommer udtalte, at tiltalte indfandt sig på overborgmesterens kontor for som pressefotograf at optage billeder i forbindelse med den besættelse af kontoret, som demonstranterne gennemførte. Den omstændighed, at besættelsen for demonstranternes vedkommende indebar en husfredskrænkelse efter straffelovens § 264, stk. 1, nr. 1, kunne ikke føre til, at tiltalte havde gjort sig delagtig i krænkelsen ved med det nævnte formål at følge med demonstranterne. Med denne begrundelse stemte denne dommer for at frifinde tiltalte.

- **Højesterets dom af 28. oktober 1994 (U 1994.988H)**
- **Frifindelse**

Under en demonstration mod den planlagte Øresundsforbindelse, som den 5. juli 1991 om aftenen fandt sted i en socialdemokratisk politikers have, havde en journalist T, der var ansat ved den københavnske TV-kanal "TV-Stop", været til stede sammen med en fotograf og en lydtekniker, idet hun herunder havde lavet et indslag bl.a. med interview med demonstranter, som blev vist i "TV-Stop" samme aften. Haven var afgrænset af en hæk, og adgangen skete gennem en ulåst låge. T havde efter at være gået ind i haven søgt at komme i kontakt med den pågældende politiker og var, da dette ikke lykkedes, forblevet i haven.

Byretten og landsretten dømte for overtrædelse af straffelovens § 264, stk. 1, nr. 1, og fastsatte straffen til 5 dagbøder á 100 kr.

Højesteret fandt, at journalisten under disse omstændigheder havde skaffet sig adgang til et ikke frit tilgængeligt sted, jf. straffelovens § 264, stk. 1, nr. 1, men anførte samtidig, at det ved vurderingen af den pågældendes strafskyld var afgørende, om hendes adfærd kunne karakteriseres som uberettiget. I den forbindelse udtalte Højesteret bl.a. følgende:

"Det er vigtigt, at medierne får lejlighed til over for befolkningen at skildre begivenheder, der angår emner af offentlig interesse, og som skønnes at have en sådan nyheds- og informationsværdi, at de bør omtales. Hensynet til nyhedsformidlingen er vægtigt, når der – som i den foreliggende sag – er tale om en demonstration vedrørende et aktuelt politisk emne, den planlagte Øresundsforbindelse. Der kan ved vurderingen af dette hensyn ikke lægges særlig vægt på, om der var tale om en aktion, som blev iværksat netop for – gennem mediernes omtale af aktionen – at skabe opmærksomhed om temaet for aktionen. Har emnet offentlig interesse, må der også ved sådanne aktioner ske en afvejning af hensynet til nyhedsformidlingen over for de interesser, som er krænket ved aktionen. I den foreliggende sag var tiltaltes krænkelse af privatlivets fred forholdsvis beskeden, også fordi hendes tilstedeværelse i haven ikke i sig selv i væsentlig grad kan have forøget den krænkelse, som demonstranternes indtrængen i haven indebar. Afvejningen af de modstående hensyn fører i denne sag til, at hensynet til nyhedsformidlingen må tillægges en sådan vægt, at tiltaltes tilstedeværelse i haven for at skildre demonstrationen ikke kan anses for at have været uberettiget. Dette resultat er tillige bedst stemmende med Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis vedrørende konventionens artikel 10, jf. senest Domstolens afgørelse af 23. september 1994 i sagen Jersild mod Danmark."

Efter det anførte frifandtes tiltalte.

- **Københavns Byrets dom af 3. december 1997**
- **10 dagbøder á 150 kr.**

Fire pressefolk indfandt sig på den peruvianske ambassade sammen med flere aktivister for at dække en af aktivisterne planlagt politisk aktion med henblik på at demonstrere imod de peruvianske myndigheders voldsomme aktion mod MRTA-aktivisterne ved befrielse af gidsler på den japanske ambassade i Peru samt imod forholdene i Peru. Pressefolkene blev lukket ind på ambassaden af en af demonstranterne, der var maskeret, og pressefolkene så, at dørene blev låst og barrikaderet efter dem. De undlod endvidere at forlade ambassaden efter at være blevet opfordret dertil af politiet.

Byretten fandt, at pressefolkene under de angivne omstændigheder havde overtrådt straffelovens § 264, stk. 1, nr. 1 og nr. 2 (dissens 2-1), og fastsatte straffen til 10 dagbøder á 150 kr. Retten udtalte, at hensynet til nyhedsformidlingen var vægtigt, idet der var tale om en aktion vedrørende et aktuelt politisk emne, og at der selv om emnet havde offentlig interesse, måtte ske en afvejning af hensynet til nyhedsformidlingen over for de interesser, der var krænket ved aktionen. Flertallet fandt, at afvejnin-

gen af de modstående hensyn i sagen førte til, at hensynet til nyhedsformidlingen måtte vige i forhold til hensynet til privatlivets fred, og at pressefolkene ved at have indfundet sig på ambassaden under de angivne omstændigheder havde tilsidesat grundlæggende folkeretlige principper om en ambassades ukrænkelighed. Disse dommere anså således pressefolkernes tilstedeværelse på ambassaden for uberettiget.

En dommer fandt ikke pressefolkernes tilstedeværelse uberettiget under henvisning til, at nyhedsformidlingen i den foreliggende sag burde gå forud for hensynet til privatlivets fred.

- **Højesterets dom af 1. juli 1999 (U 1999.1675H)**

- **Frifindelse**

I forbindelse med en demonstration mod Øresundsforbindelsen sejlede nogle demonstranter til den kunstige ø Peberholm i Øresund, der fungerede som byggeplads, hvor de gik i land og erklærede øen for en selvstændig republik. Demonstrationen havde til formål at skabe debat om både Øresundsforbindelsen og en eventuel Femernforbindelse og de miljømæssige konsekvenser heraf. Demonstranterne blev ledsaget af tre journalister, der optog film og interviews under demonstrationen.

Byretten dømte de tre journalister for overtrædelse af straffelovens § 264, stk. 1, nr. 1, og fastsatte straffen til 10 dagbøder á 150 kr.

Landsretten frifandt de tiltalte.

Højesteret fandt, at de tiltalte forsætligt havde skaffet sig adgang til et ikke frit tilgængeligt sted, selv om dette ikke var indhegnet, og selv om der ikke var opsat skilte med adgangsforbud. Afgørende var herefter, hvorvidt adfærden kunne karakteriseres som uberettiget. Herom udtalte Højesteret følgende:

”De tiltalte kom til stede som journalister og fotografer, og den beskyttelse af ytringsfriheden, som følger af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention art. 10, der også omfatter friheden til at modtage information, må derfor danne udgangspunkt for bedømmelsen. Det er vigtigt, at medierne får lejlighed til over for befolkningen at skildre begivenheder, der angår emner af offentlig interesse. Aktionen på øen havde til formål at foranledige fortsat debat om ikke blot Øresundsforbindelsen, men også en evt. Femern-forbindelse og deres miljømæssige konsekvenser. Den efterfølgende omtale af aktionen, der til dels baserede sig på de tiltaltes rapporter og optagelser, viste, at der var en betydelig interesse for aktionen. Aktionens debatskabende formål kan tillægges betydning for bedømmelsen af de tiltaltes forhold, selv om aktionen netop var tiltalt med henblik på gennem denne omtale at understøtte debatten, og selv om aktionen som sådan ikke indeholdt noget omfattende og nuanceret budskab. De tiltaltes krænkelse af privatlivets fred var forholdsvis beskedent, og heller ikke den ulovlige aktion som helhed var nogen alvorlig krænkelse.”

På denne baggrund tiltrådte Højesteret, at de tiltaltes tilstedeværelse for at skildre aktionen på øen ikke var uberettiget, og stadfæstede landsrettens dom om frifindelse.

- **Østre Landsrets dom af 28. august 2008 (Opdateret 2.12.2008)**

- **Frifindelse**

I forbindelse med en demonstration mod forholdene for asylansøgere indfandt nogle demonstranter sig i Flygtningenævnet og skaffede sig her adgang til betjentstuen, som var et ikke frit tilgængeligt sted. Demonstranterne undlod trods opfordring fra dels to ansatte i flygtningenævnet og dels politiet at forlade stedet. Tiltalte, der var fast freelancer på et billedbureau, var blevet sendt af sin arbejdsgiver for at tage billeder fra aktionen og var fulgt med demonstranterne ind i betjentstuen i Flygtningenævnet, hvor han forblev trods opfordring fra politiet til at forlade stedet.

Byretten frifandt tiltalte for overtrædelse af straffelovens § 264, stk. 1, nr. 1 og nr. 2. Byretten fandt, at tiltalte havde skaffet sig adgang til betjentstuen i Flygtningenævnet og trods opfordring til at forlade stedet havde undladt dette. Retten fandt endvidere, at betjentstuen var et ikke frit tilgængeligt sted. I overensstemmelse med nyere retspraksis fandt retten imidlertid, at hensynet til nyhedsformidlingen måtte tillægges en sådan vægt, at tiltaltes indtrængen og forbliven i betjentstuen for at fotografere det passerede efter en samlet vurdering ikke kunne anses for uberettiget.

Landsretten stadfæstede byrettens dom. Landsretten udtalte:

”Også efter bevisførelsen for landsretten tiltrædes det af de af byretten anførte grunde, at en afvejning af hensynet til nyhedsformidlingen over for krænkelserens karakter må føre til, at tiltaltes tilstedeværelse som pressefotograf under aktionen, der blev afviklet i en rolig atmosfære, og hvorunder tiltalte ikke generede politiets arbejde, ikke kan betegnes som uberettiget.”

- **Retten på Frederiksberg dom af 16. december 2008** (*Opdateret 26.3.2009*)
- **Frifindelse**

En journalist for et dagblad dækkede i 2006/2007 nyhedsstof omkring Ungdomshuset og arbejdede i den forbindelse ”under cover” i det autonome miljø. Han blev i den forbindelse bekendt med, at nogle personer i miljøet ville besætte et hus, og han aftalte derfor med sin nyhedschef, at han skulle være til stede i huset og observere, hvad der skete. Det blev aftalt, at han ikke i øvrigt måtte deltage i ulovligheder. Han tog på besættelsesdagen om aftenen ud til huset, hvor han overnattede. Han var vidende om, at der blev lavet barrikader, men deltog ikke i arbejdet. Politiet kom tidligt næste morgen og begyndte at bryde barrikaderne op. Han overvejede, om han skulle forlade huset, men valgte at blive, idet han vurderede, at det var vigtigt for reportagen og for ikke at vække mistanke hos de autonome.

Byretten frifandt tiltalte for overtrædelse af straffelovens § 264, stk. 1, nr. 1. Det var ubestridt, at tiltalte under aktionen havde befundet sig på et ikke frit tilgængeligt sted. Byretten udtalte bl.a. følgende:

”Såvel den generelle situation omkring Ungdomshuset og den konkrete aktion på Dortheavej var på daværende tidspunkt emner af særdeles væsentlig offentlig interesse. Det må antages, at tiltaltes arbejdsmetode, hvor han blandede sig i miljøet som aktivist uden at afsløre sin reelle identitet som journalist, var nødvendig for at få adgang til at viderebringe væsentlige informationer til offentligheden om såvel miljøet som den konkrete aktion.

Tiltalte har under aktionen på Dortheavej fulgt de retningslinier, der var afstukket generelt af hans foresatte, herunder bl.a. om ikke at deltage i aktiviteter, hvorved mennesker risikerede at komme til skade eller blive bragt i fare. Selve aktionen forløb relativt fredeligt, og tiltaltes krænkelser af privatlivets fred var i sig selv relativt beskeden. Den omstændighed, at tiltaltes medvirken strakte sig over 15 timer, herunder med overnatning, var en naturlig følge af, at tiltalte arbejdede uden at afsløre sin reelle identitet.

Under disse omstændigheder findes tiltaltes tilstedeværelse på ejendommen ikke uberettiget i den i straffelovens § 264, stk. 1, anførte betydning, hvorfor tiltalte frifindes.”

Straffelovens § 264 d:

- **Aalborgs Byrets dom af 3. januar 2003**
- **Bøder på henholdsvis 20 dagbøder á 250 kr. og 25 dagbøder á 400 kr.**

En fotograf og en journalist fra et ugeblad var taget med en lægeambulance ud til en ulykke på en privat ejendom. De var begge gået med ind på den private ejendom til ulykkesstedet, et poolrum, hvor fotografen optog billeder af en 2-årig dreng, der var under genoplivning efter en drukneulykke. Efterfølgende videregav fotografen uden tilladelse fra barnets forældre billederne til journalisten, der udvalgte nogle af billederne, som sammen med en artikel blev offentliggjort i ugebladet. Der blev rejst tiltale mod fotografen, forfatteren til artiklen samt ugebladets chefredaktør.

Byretten fandt, at fotografen havde gjort sig skyldig i overtrædelse af straffelovens § 264 a og § 264 d, jf. medieansvarslovens § 10, stk. 1, jf. § 9, stk. 2, mens forfatteren til artiklen og chefredaktøren havde gjort sig skyldig i overtrædelse af straffelovens § 264 d, jf. for forfatterens vedkommende medieansvarslovens § 10, stk. 1, og for chefredaktørens vedkommende medieansvarslovens § 13.

Retten lagde bl.a. til grund, at drengens forældre ikke gav fotografen eller journalisten lov til at komme ind i deres hjem, hvor fotografen tog adskillige fotografier af drengen, mens han blev genoplivet, og at de to tiltalte heller ikke senere opnåede forældrenes samtykke til, at billederne blev bragt i ugebladet. Da der var tale om en yderst tragisk ulykke i hjemmet, som berørte familien dybt, fandt retten, at der forelå en uberettiget videregivelse af meddelelser og billeder fra poolrummet og sygehuset vedrørende familiens private forhold og i øvrigt under omstændigheder, der åbenbart kunne forlanges unddraget offentligheden. Når henset til, at fokus i såvel billeder som teksten i artiklen var

rettet mod genoplivningen af den lille dreng, fandt retten ikke, som anført af forsvareren for de tiltalte, at videregivelse havde været berettiget, da formålet med artiklen var at skabe debat om lægeambulan-
cen. For så vidt angik chefredaktøren lagde retten til grund, at denne så såvel artiklen som de ledsa-
gende billeder, før bladet blev trykt, hvorfor denne ligeledes blev fundet skyldig.

Straffelovens § 266 b:

- **Højesterets dom af 13. februar 1989 (U 1989.399H)**
- **5 dagbøder á henholdsvis 200 kr. og 400 kr.**

Efter at en avis havde refereret nogle racediskriminerende udtalelser, som nogle unge mennesker "Grønjakker" var fremkommet med, indbød en journalist, J, ved Danmarks Radio, D, de pågældende til en båndoptagelse af deres syn på fremmedarbejdere mv. Optagelsen, der varede 6 timer, blev klip-
pet ned til nogle minutters varighed og med programchef E's samtykke udsendt over fjernsynet. Un-
der klippet fremkom de unge mennesker med stærkt nedværdigende og forhånende udtalelser mod
mennesker af anden etnisk herkomst end dansk. J og E blev tiltalt for overtrædelse af straffelovens §
266 b, jf. § 23.

Byretten fandt de tiltalte skyldige, og fastsatte straffen for J til 5 dagbøder á 200 kr. og for E til 5 dag-
bøder á 400 kr.

Landsretten stadfæstede dommen (dissens 5-1)

Højesteret stadfæstede tillige dommen (dissens 4-1). Flertallet udtalte:

"De tiltalte har udvirket, at de raceforhånende udtalelser fra den snævre kreds blev fremsat of-
fentligt og dermed på strafbar måde, og de har således som nærmere fastlagt ved byrettens og
landsrettens domme overtrådt straffelovens § 266 b, jf. § 23. Disse dommere finder ikke, at der
i denne sag foreligger sådanne hensyn til ytringsfrihed om emner og episoder af almen inte-
resse, at de over for hensynet til beskyttelsen mod racediskrimination kan føre til, at de tiltalte
alligevel frifindes."

En dommer fandt, at udsendelsen havde til formål at bidrage til belysning af et emne - holdningen til
fremmede - som var genstand for en omfattende og til tider følelsesladet offentlig debat. Udsendelsen
måtte antages at have givet et dækkende billede af »Grønjakkerne« synspunkter, som befolkningen
herved fik lejlighed til at blive bekendt med og forholde sig til. I betragtning af synspunkternes ka-
rakter ville imødegåelse under eller i umiddelbar tilknytning til indslaget ikke have tjent noget fornuf-
tigt formål. Selv om det drejede sig om en forholdsvis lille gruppe med ekstreme anskuelse, havde
udsendelsen haft en rimelig nyheds- og informationsværdi. Ved bedømmelsen af de tiltaltes forhold
fandtes det herefter ikke at kunne være afgørende, at udbredelsen af disse anskuelse var sket på de
tiltaltes eget initiativ. Uanset at udtalelserne med rette var anset for omfattet af straffelovens § 266 b,
fandt dommeren under disse omstændigheder det betænkeligt at anse de tiltalte for skyldige i medvir-
ken til overtrædelse af den nævnte bestemmelse og stemte derfor for frifindelse.

(Dom afsagt af Menneskerettighedsdomstolen, refereret nedenfor under punkt 2.1.)

Straffelovens § 267:

- **Højesterets dom af 28. oktober 1998 (U 1999.122H)**
- **20 dagbøder á 400 kr. og tortgodtgørelse på 100.000 kr.**

To tv-journalister havde produceret tv-udsendelsen »Politiets blinde Øje«, som blev sendt i Danmarks
Radio i april 1991, og som angik en drabssag på dømt i 1982. Der var indgivet begæring til Den Sær-
lige Klageret om genoptagelse af sagen. I udsendelsen blev der fremsat en ærekrænkende sigtelse mod
en navngiven kriminalinspektør for under efterforskningen i drabssagen at have undertrykt en politi-
rapport indeholdende en central vidneforklaring.

Byretten frifandt de to tiltalte i medfør af straffelovens § 269, stk. 1, hvorefter en sigtelse er straffri,
når den, der i god tro fremsætter sigtelsen, har handlet til berettiget varetagelse af åbenbar almenin-
teresse eller af eget eller andres tarv.

Landsretten fandt de tiltalte skyldig i overtrædelse af straffelovens § 267, stk. 1, jf. stk. 3, og fastsatte straffen til 20 dagbøder á 400 kr. og tortgodtgørelse på 75.000 kr.

Højesteret stadfæstede landsrettens dom (dissens 5–2) og forhøjede tortgodtgørelsen til 100.000 kr. Flertallet fandt bl.a., at de tiltalte i udsendelsen »Politiets blinde Øje« havde fremsat en sigtelse mod kriminalinspektøren, som var egnet til at nedsætte ham i medborgeres agtelse, jf. straffelovens § 267, stk. 1, og at det måtte have stået de tiltalte klart, at de gennem deres fremstilling fremsatte en sådan sigtelse. De tiltalte havde ikke søgt at føre sandhedsbevis. Flertallet udtalte bl.a. følgende:

”Som fastslået ved Den Europæiske Menneskeretsdomstols dom af 25. juni 1992 i sagen Thor-geirson mod Island er der en meget vid adgang til offentlig kritik af politiet. Som antaget i denne dom er der imidlertid forskel på viderebringelse og fremsættelse, ligesom der er forskel på, om kritik rettes mod politiet som sådant eller mod navngivne enkeltpersoner inden for politiet. Selv om det er en naturlig del af en polititjenestemands arbejde, at dette er i offentlighedens kritiske søgelys, er der også et hensyn at tage til hans gode navn og rygte.”

”De tiltaltes formål med udsendelsen - at foretage en kritisk vurdering af politiets efterforskning - er en berettiget varetagelse af pressens opgave som offentlighedens kontrol- og informationsorgan (»public watchdog«), men retfærdiggør ikke enhver sigtelse. De tiltalte har ikke haft grundlag for at fremsætte en så alvorlig beskyldning mod en navngiven polititjenestemand, og de tiltaltes mulighed for at opfylde udsendelsens formål krævede på ingen måde, at de spørgsmål, som tiltalen angår, blev medtaget. På denne baggrund - og selv om undtagelsen i Menneskerettighedskonventionens artikel 10, stk. 2, må forstås snævert, og selv om artikel 10 beskytter ikke blot ytringers indhold, men også den form, i hvilken de fremsættes - tiltræder vi, at den fremsatte sigtelse ikke er straffri i medfør af straffelovens § 269, stk. 1.”

Flertallet tiltrådte som følge af sigtelsens grovhed, at der ikke var grundlag for strafbortfald efter straffelovens § 269, stk. 2, om at straf kan bortfalde, når der oplyses omstændigheder, som gav føje til at anse sigtelsen for sand. Endvidere blev det tiltrådt, at der heller ikke kunne ske strafbortfald efter § 272, hvorefter straf efter § 267 kan bortfalde, når handlingen er fremkaldt ved utilbørlig adfærd af den forurettede, eller denne har øvet gengæld mod fornærmeren.

To dommere ville frifinde de tiltalte, idet de fandt, at udtalelserne var straffrie efter straffelovens § 269, stk. 1. Dommerne tog herunder navnlig hensyn til de tiltaltes grundlag for fremsættelse af sigtelsen, dennes udformning og den sammenhæng, hvori sigtelsen indgik, samt de tiltaltes formål med udsendelsen. De to dommere fandt bl.a., at de tiltalte ved at stille de spørgsmål, som var omfattet af tiltalen, ikke overskred grænserne for den ytringsfrihed, der - hvor det drejede sig om et alvorligt emne af betydelig offentlig interesse - burde tilkomme medierne.

(Dom afsagt af Menneskerettighedsdomstolen. Refereret nedenfor under punkt 2.7.)

1.2. Domme om overtrædelse af våbenloven

- **Københavns Byrets dom af 19. november 1997**
- **Strafbortfald**

En journalist og en fotograf købte en selvvladerpistol af mrk. Mauser samt 50 9 mm patroner af en uidentificeret person. I december 1996 blev der i Ekstrabladet bragt en artikel skrevet af journalisten med overskriften ”Jeg købte ladt pistol på gaden”. Artiklen var ledsaget af fotos taget af fotografen. Det fremgik af sagen, at der to gange tidligere i henholdsvis 1968 og 1974 var bragt lignende artikler i Ekstra Bladet, hvilke sager ikke førte til tiltalerejsning.

Byretten lagde vægt på, at de tiltalte samstemmende havde forklaret, at pistolen blev indkøbt med det formål at bevise og henlede opmærksomheden på, hvor let det var at købe et våben og ammunition i København og samtidig sørgede for, at pistolen blev fjernet fra gaden. Retten lagde endvidere vægt på, at de tiltalte var klar over, at det ikke var lovligt at købe en pistol. Retten fandt, at de tiltalte ved at erhverve pistolen og ammunitionen dertil - uanset den særlige baggrund herfor - havde overtrådt våbenloven som angivet i anklageskriftet. Retten fandt imidlertid, at der forelå sådanne særlig formildende og atypiske omstændigheder ved handlingen, herunder navnlig de tiltaltes formål med købet og den omstændighed, at våben og ammunition umiddelbart efter blev afleveret til politiet, at straffen burde bortfalde, jf. princippet i straffelovens § 85.

- **Højesterets dom af 10. december 2007 (U 2008.671 H)**
- **Strafbortfald**

Tiltalte, der arbejdede som journalist for en gratisavis tog på en restaurant i transithallen i Københavns Lufthavn en grillkniv med en kling på 7,8 cm og medbragte den skjult i en avis til en gate, hvor han efter forudgående aftale med en fotograf fik taget billeder af sig selv med kniven. Herefter bragte han kniven skjult i avisen tilbage til restauranten. T's formål var at afsløre en sikkerhedsbrist i kontrollen af passagerer i lufthavnen, og den efterfølgende dag beskrev tiltalte i en artikel med det optagne foto, hvor nemt det var at få en kniv med i fly fra Kastrup, da der ikke var sikkerhedskontrol ved gaten til de enkelte flyafgange.

Byretten fandt tiltalte skyldig i overtrædelse af våbenlovens § 10, stk. 3, jf. § 4, og fastsatte straffen til en bøde på 3.000 kr.

Landsretten stadfæstede byrettens dom. Landsretten fandt, at tiltaltes handling var strafbar efter våbenlovens § 4, stk. 1, jfr. § 10, stk. 3. Landsretten udtalte:

”Tiltaltes formål var at afsløre en sikkerhedsbrist i kontrollen af passagerer i Kastrup Lufthavn. Ved afgørelsen af, om hans handling er straffri som følge af den beskyttelse af ytringsfriheden, som følger af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions art. 10, som også omfatter en situation som den foreliggende, må der herefter foretages en afvejning af hensynet til nyhedsformidlingen over for den strafbare handlingens karakter. Landsretten finder, at der er en væsentlig samfundsmæssig interesse i at få belyst eventuelle mangler ved den sikkerhedsmæssige situation i lufthavnen, og at en journalistisk dækning heraf har stor nyheds- og informationsværdi. Landsretten bemærker, at beskyttelsen af ytringsfriheden efter art. 10, stk. 1, ikke generelt fritager tiltalte som journalist fra pligten til at overholde gældende straffebestemmelser, jfr. art. 10, stk. 2. Landsretten finder, at det bør tillægges særlig vægt, at tiltalte har planlagt og udført en selvstændig strafbar handling for at skabe den bragte historie, og at der derfor skal tungtvejende grunde til at anse handlingen for straffri.”

På denne baggrund fandtes en afvejning af de modstående hensyn ikke at kunne føre til, at tiltaltes overtrædelse af våbenlovens § 4, stk. 1, jfr. § 10, stk. 3, var straffri efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention art. 10. Der fandtes ikke grundlag for at lade den idømte bøde på 3.000 kr., som var fastsat efter praksis, bortfalde eller nedsætte, idet landsretten herved bemærkede, at tiltalte kunne have henledt restaurations- og sikkerhedspersonalets opmærksomhed på de sikkerhedsmæssige forhold omkring grillknivene uden at begå lovovertrædelsen. Landsretten stadfæstede derfor dommen.

Højesteret anførte, at transithallen i Københavns Lufthavn var et offentligt sted, og at det således var omfattet af våbenlovens § 4, stk. 1. Højesteret tiltrådte, at tiltaltes besiddelse af kniven ikke i lovens forstand kunne anses for at være et led i hans erhvervsudøvelse. Fem dommere udtalte herefter:

”Spørgsmålet er, om tiltalte havde ”et andet lignende anerkendelsesværdigt formål” med at bære kniven i transithallen, jf. § 4, stk. 1, 1. pkt. Den nærmere rækkevidde af denne undtagelse kan give anledning til tvivl. Ifølge forarbejderne sigtes der navnlig til tilfælde, hvor det - ud over anvendelse som værktøj eller som led i diverse fritidsaktiviteter - ”i forbindelse med transport af kniv fra ét sted til et andet ikke kan undgås, at kniven medbringes på (passerer) offentligt område”. Det fremgår endvidere af forarbejderne, at der forekommer en række situationer, hvor personer normalt aldrig lovligt vil kunne bære kniv. Efter vores opfattelse gælder dette f.eks. en lufthavns transithal, hvortil der kun er adgang efter kontrol for våben. Vi tiltræder derfor, at forholdet ikke er omfattet af den nævnte undtagelsesbestemmelse i § 4, stk. 1, 1. pkt. Vi bemærker herved, at det efter vores opfattelse ville have været muligt i en avisartikel at afdekke bristen i lufthavnens sikkerhedsforhold uden at tage kniven med fra restauranten, jf. herved også tiltaltes og A's forklaringer for landsretten, og vi tillægger det ikke betydning, at en sådan fremgangsmåde ville have mindsket opmærksomheden om artiklen.

Våbenloven indebærer efter sin karakter ikke noget begrænsning i ytringsfriheden efter art. 10, stk. 1, i menneskerettighedskonventionen. Vi finder, at domfældelse for overtrædelse af våbenlovens § 4 i et tilfælde som det foreliggende ikke vil være i strid med art. 10. Vi har herved også lagt vægt på, at tiltalte selv skabte den situation, der indebar lovovertrædelsen.

Vi tiltræder herefter, at tiltalte er fundet skyldig i overtrædelse af våbenlovens § 4, stk. 1.

Som anført ovenfor kan den nærmere rækkevidde af undtagelsen i § 4, stk. 1, 1. pkt., give anledning til tvivl. Under henvisning hertil og til tiltaltes formål med den kortvarige besiddelse af kniven finder vi, at der foreligger sådanne formildende omstændigheder, at straffen bør bortfalde i medfør af straffelovens § 83. Vi stemmer derfor for, at straffen bortfalder.”

To dommere fandt, at tiltaltes besiddelse af kniven skete som led i et ”lignende anerkendelsesværdigt formål”, og at der derfor ikke forelå nogen overtrædelse af våbenlovens § 4, stk. 1.

- **Østre Landsrets dom af 22. december 2008 (Opdateret 26.3.2009)**
- **Strafbortfald.**

En journalist og en fotograf havde uden tilladelse fra politiet og uden at have erhvervet jagttegn i tre forskellige forretninger købt i alt 775 stk. skarpe haglpatroner og dagen efter via en annonce i Den Blå Avis hos en privat person købt et jagtgevær. Købet skete med accept fra redaktionschefen, der tillige lod købet finansiere. Købet skete som led i en udsendelse, hvor man ønskede at dokumentere, at det var muligt at købe våben og ammunition uden at vise jagttegn. Patronerne og jagtgeværet blev opbevaret i et aflåst pengeskab på redaktionen og blev – dagen efter købet af jagtgeværet – afleveret til politiet.

Byretten fandt de tre tiltalte skyldige i overtrædelse af våbenlovens § 10, stk. 1, jf. § 2, stk. 1, jf. § 1, stk. 1, nr. 1 og nr. 2, og fastsatte straffen for alle tre tiltalte til en bøde på 10.000 kr. Byretten udtalte bl.a.:

”Efter forklaringerne lægges til grund, at formålet med den omhandlede udsendelse var at afdække private og forretnings salg af våben og ammunition uden forinden at kræve forevisning af jagttegn. Retten finder herefter, at udsendelsen havde en klar samfundsmæssig interesse og var af væsentlig informationsværdi. Der må derfor i overensstemmelse med EMRK art. 10 foretages en afvejning af hensynet til nyhedsformidlingen overfor samfundets interesse i, at ansatte ved medierne ikke begår lovovertrædelser under udførelsen af deres arbejde. Da de tiltalte imidlertid kunne have opnået formålet med udsendelsen under anvendelse af ansatte med jagttegn, findes EMRK art. 10 ikke at kunne føre til straffrihed.

Efter forholdenes art og omfang, herunder navnlig at våben og ammunition er købt forskellige steder af flere omgange og transporteret over længere afstande inden de blev opbevaret samlet natten over i et ikke godkendt skab på redaktionen, findes der heller ikke at foreligge strafnedsættelsesgrunde.”

Landsretten ændrede dommen, således at bødestraffene bortfaldt, men stadfæstede i øvrigt dommen. Landsretten udtalte følgende:

”Som anført af byretten har de tiltalte overtrådt de i anklageskriftet nævnte bestemmelser i våbenloven.

Uanset at det forekommer plausibelt, at det var nødvendigt at overtræde våbenloven ved at gennemføre ulovlige indkøb af ammunition og et jagtgevær for at kunne tilvejebringe overbevisende dokumentation for, at sådanne ulovlige indkøb rent faktisk kunne lade sig gøre, findes hensynet til nyhedsformidlingen ikke med henvisning til EMRK artikel 10 at bevirke, at handlingerne anses for straffri.

Som anført af byretten var formålet med lovovertrædelserne at afdække privatpersoners og forretnings salg af våben og ammunition uden forevisning af jagttegn. Hertil kommer at de tiltalte dagen efter anskaffelsen af ammunitionen orienterede politiet herom og aftalte et møde den følgende dag kl. 10, og at de tiltalte efter det oplyste opbevarede ammunitionen og geværet forsvarligt. Alt i alt findes der herefter i det konkrete tilfælde at foreligge sådanne formildende omstændigheder, at straffene for de tiltalte kan bortfalde, jf. straffelovens § 83, 2. pkt.

I øvrigt stadfæstes dommen.”

1.3. Domme om overtrædelse af fyrværkerilovgivningen

- **Østre Landsrets dom af 7. marts 2007 (U 2007.1673Ø)**
- **Bøde på 6.000 kr.**

To journalister havde uden tilladelse købt/erhvervet otte krysantembomber, der indeholdt ca. 2 kg sprængstof. Købet af krysantembomberne skete som led i forberedelserne til en tv-udsendelse, der bl.a. skulle belyse forsyningskæden vedrørende ulovligt fyrværkeri i Danmark. Journalisterne afleverede kort efter købet krysantembomberne til politiet.

Byretten fandt de tiltalte skyldige i overtrædelse af lov om fyrværkeri § 7, stk. 1, jf. § 2, stk. 1, og fastsatte straffen til en bøde på 6.000 kr.

Landsretten stadfæstede dommen og udtalte bl.a. følgende:

”Afklaringen af det spørgsmål, som de tiltalte undersøgte, er af væsentlig samfundsmæssig betydning, og den udsendelse, der blev vist på tv, findes at have betydelig nyheds- og informationsværdi. Ved afgørelsen af, om erhvervelsen af krysantembomberne er straffri på grund af den beskyttelse af ytringsfriheden, der følger af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions art. 10, må der foretages en afvejning af hensynet til nyhedsformidlingen over for den strafbare handlings karakter. Beskyttelsen af ytringsfriheden efter art. 10, stk. 1, indebærer også efter Menneskerettighedsdomstolens afgørelser ikke en generel fritagelse af de tiltalte som journalister fra pligten til at overholde gældende straffebestemmelser, jf. art. 10, stk. 2. Reglerne om erhvervelse af fyrværkeri har deres baggrund i tungtvejende sikkerhedsmæssige hensyn. De tiltalte havde ikke søgt om tilladelse til erhvervelse af krysantembomberne hos kommunalbestyrelsen, jf. § 2, stk. 1, i fyrværkeriloven som affattet ved lov nr. 1060 af 9. november 2005, der trådte i kraft den 14. november 2005. Det er uoplyst, om de tiltalte ville have kunnet opnå tilladelse til erhvervelsen af fyrværkeriet. De tiltalte har selvstændigt planlagt og udført en strafbar handling, og der skal tungtvejende grunde til at anse handlingen for straffri. Det kan ikke gøre nogen ændring heri, at også sælgeren af krysantembomberne har begået strafbart forhold. På denne baggrund findes en afvejning af de modstående hensyn ikke at kunne føre til, at de tiltaltes overtrædelse af fyrværkerilovens § 7, stk. 1, nr. 2, jf. § 2, stk. 1, er straffri efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions art. 10.”

1.4. Overtrædelse af lov om euforiserende stoffer

- **Københavns Byrets dom af 12. november 2001**
- **Advarsel**

To journalister og tre medlemmer af Ekstra Bladets chefredaktion havde som led i en kampagne om ecstasy kulegravet området, og i forbindelse hermed blev de to journalister sendt til Ibiza, hvor de indkøbte ecstasytabletter, som efterfølgende blev sendt til Ekstra Bladet. Tabletterne blev opbevaret under sikre former. Indkøbene skete med henblik på undersøgelse og analyse af tabletternes indhold.

Byretten afgjorde sagen med en advarsel for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer § 3, jf. § 2, stk. 4, jf. bekendtgørelse om euforiserende stoffer § 27, jf. § 3. Dommeren bemærkede, at de tiltalte fandtes skyldige i den rejste tiltale, og afgjorde herefter under hensyn til den særlige baggrund for overtrædelsen sagen således, at de tiltalte i medfør af retsplejelovens § 937 blev tildelt en advarsel.

1.5. Domme om overtrædelse af ordensbekendtgørelsen mv.

- **Østre Landsrets dom af 22. december 2004 (U 2005.1145Ø)**
- **Bøde på 400 kr.**

I forbindelse med en fodboldlandskamp foranstaltede en gruppe personer demonstrationer og uroligheder uden for Parken, hvorunder der bl.a. blev kastet sten mod politiet. Politiet anholdt nogle personer, der blev anbragt liggende på jorden. I en afstand af ca. 10 m fra de anholdte blev ca. 10 politifolk opstillet i en kæde af løs struktur for at afspærre området. T søgte i sin egenskab af journalist flere

gange at komme igennem kæden og hen til de anholdte, selv om T flere gange fik at vide, at det ikke kunne lade sig gøre, og at hun skulle gå væk.

Byretten fandt journalisten skyldig i overtrædelse af politivedtægtens § 65, stk. 1, jf. § 7, stk. 1, og fastsatte straffen til en bøde på 400 kr.

Landsretten stadfæstede dommen og udtalte bl.a., at selv om tiltaltes formål med lovovertrædelsen var, at hun som journalist ville foretage interviews med de anholdte om deres motiver for demonstrationen, fandtes dette ikke at kunne føre til, at hendes handling var straffri. Politiets påbud kunne under de foreliggende omstændigheder heller ikke anses som et indgreb i ytringsfriheden efter artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, som kunne medføre straffrihed for T.

- **Østre Landsrets dom af 3. oktober 2007 (U 2008.251 Ø)**
- **Bøde på 600 kr.**

En journaliststuderende fulgte en gruppe fodboldfans i forbindelse med, at han lavede en reportage om hooliganisme for et magasin. Han havde på dette tidspunkt et pressekort som følge af sit elevmedlemskab af journalistforbundet. Formålet med reportagen var at beskrive den pågældende fangruppe og dens adfærd. Han fulgte gruppen rundt omkring. Efter en fodboldkamp tog han - efter at være blevet opfordret dertil af en fra gruppen - til en bodega, hvor politiet var i færd med at anholde fans fra fodboldgruppen på grund af slagsmål eller voldshandlinger. Der var en større forsamling af personer uden for bodegaen, der blev råbt af politiet i anledning af anholdelserne, og stemningen var anspændt. Han bevægede sig mod det sted, hvor politiet var i færd med at foretage anholdelserne, og oplyste over for politiet, at han var fra pressen. I den forbindelse blev han af politiet flere gange anmodet om at forlade stedet, uden at han efterkom dette. Han udtalte sig endvidere fornærmeligt over for de pågældende politifolk under udførelsen af deres arbejde.

Byretten fandt journalisten skyldig i overtrædelse af ordensbekendtgørelsens § 18, stk. 1, jf. § 3, stk. 1, og § 4, stk. 2, og fastsatte straffen til en bøde på 600 kr.

Landsretten stadfæstede dommen. Landsretten fandt bl.a., at tiltalte havde optrådt fornærmeligt eller lignende, hvilket var egnet til at forstyrre den offentlige orden, og at det - i betragtning af tiltaltes tilråb sammenholdt med den samlede anspændte situation - var et påkrævet indgreb for at forebygge, at den offentlige orden blev yderligere forstyrret, at politiet påbød tiltalte at forlade stedet. Landsretten fandt endvidere ikke, at det forhold, at tiltalte på tidspunktet for overtrædelsen var på en journalistisk opgave, kunne føre til, at påbuddene var i strid med artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention med straffrihed til følge, eller at tiltaltes ytringer efter samme bestemmelse var straffri.

1.6. Domme om overtrædelse af dyreværnsloven

- **Århus Byrets dom af 7. februar 1995**
- **Bøde på 1.500 kr.**

En journalist havde under en tv-udsendelse foretaget aflivning af en due ved kvælning. Journalisten forklarede, at hensigten hermed var at gøre opmærksom på og skabe debat om aflivningsmetoden, der blev benyttet af jægere, og med det sigte at få indføjret et forbud mod metoden i dyreværnsloven.

Byretten dømte tiltalte for overtrædelse af dyreværnslovens § 28, stk. 2, nr. 1, jf. § 1, og § 13, stk. 1, ved at have behandlet duen uforsvarligt ved at undlade at sikre sig, at aflivning af den kunne ske så hurtigt og så smertefrit som muligt. Retten fastsatte straffen til en bøde på 1.500 kr. og fandt ikke, at motivet for og hensigten med den strafbare handling kunne medføre strafbortfald eller strafnedsættelse.

1.7. Særlovgivning i øvrigt

- **Kriminalretten i Hillerøds dom af 1. juni 2001**
- **Frifindelse**

En journalist var tiltalt for at have medvirket til en medtiltaltes overtrædelser af luftfartsloven, idet han havde tilskyndet denne til mod betaling at flyve fra Allerød til Anholt med ham som passager, uanset at den medtiltalte ikke havde tilladelse/licens hertil. Journalistens formål med at tilskynde den med-

tiltalte til at foretage den pågældende flyvning var, at han til en tv-udsendelse ønskede at lave et indslag om "sort taxaflyvning". Tv-udsendelsen blev vist i fjernsynet under titlen "Sort Taxaflyvning" og blev efterfulgt af et debatprogram om emnet.

Byretten fandt, at journalistens handling var strafbar, men udtalte, at selv om tiltaltes forsæt havde været afsløring af et muligt misligt forhold, kunne dette ikke isoleret set gøre forholdet straffrit, men spillede en ikke uvæsentlig rolle ved bedømmelsen af sagens menneskeretlige aspekter, spørgsmålet om ytringsfriheden og den med viderebringelsen af oplysningerne forbundne indhentelse af materiale. Retten tiltrådte det af tiltalte anførte, hvorefter fjernsynsudsendelsen ikke blot havde haft væsentlig nyheds- og informationsværdi, men også samfundsmæssig interesse under hensyn til flyvesikkerheden og de også i fjernsynsudsendelsen omtalte ulykker. Om dette legitimerede en strafbar overtrædelse afhang ifølge retten af en i overensstemmelse med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention art. 10, stk. 2, foretaget afvejning mellem ytringsfriheden og samfundets åbenbare interesse i, at journalister under udførelsen af deres arbejde ikke begår strafbare overtrædelser. Retten fandt, at henset til, at medtiltalte formentlig ville have foretaget flyvningen også uden tiltaltes tilskyndelse, således at tiltalte ikke ved sin handlemåde havde bevæget medtiltalte til at begå en overtrædelse, han ellers ikke ville have begået, var tiltaltes handling med det formål at skildre det passerede for offentligheden ikke uberettiget. Retten frifandt herefter tiltalte.

2. Domme fra Menneskerettighedsdomstolen

2.1. Jersild mod Danmark, dom af 23. september 1994, sag nr. 15890/89 (Vedrører dommen i U 1989.399H, se ovenfor under punkt 1.1. - domme vedrørende overtrædelse af straffelovens § 266 b):

- Det tillægges betydning om det er pressen selv, der fremkommer med de ærekrænkende ytringer, eller om pressen blot gengiver andres ærekrænkende ytringer
- Ytringsfrihed udgør en afgørende del af fundamentet for et demokratisk samfund, og den beskyttelse, som tildeles pressen, er af særlig betydning
- Det er hverken op til Menneskerettighedsdomstolen eller de nationale domstole at sætte sit skøn i stedet for pressens hvad angår valget af journalistisk fremgangsmåde
- Artikel 10 beskytter ikke kun indholdet af udtrykte tanker og oplysninger, men også den form, de viderebringes i
- Nyhedsformidling baseret på interviews udgør et af pressens vigtigste midler til at udfylde sin vigtige rolle som "vagthund"

Jersild var dansk statsborger, journalist og ansat ved Danmarks Radio, hvor han var tilknyttet TV programmet "Søndagsavisen". Programmet behandlede en lang række emner af social og politisk karakter. Den 31. maj 1985 bragte en avis en artikel om en gruppe unge med racistiske holdninger – "Grønjakker", og Søndagsavisens redaktion besluttede at lave et indslag om "Grønjakkerne". Jersild kontaktede tre repræsentanter for gruppen samt en socialarbejder med henblik på at interviewe dem til brug ved indslaget. Under interviewet, som blev foretaget af Jersild, fremkom "Grønjakkerne" med forulempende og nedsættende bemærkninger om indvandrere og andre etniske grupper i Danmark. Danmarks Radio betalte de tre deltagere i interviewet en godtgørelse i overensstemmelse med sædvanlig praksis. Jersild redigerede og klippede efterfølgende optagelserne ned til nogle minutter. Indslaget blev herefter bragt i Søndagsavisen. Der blev efterfølgende rejst tiltale mod Jersild og chefredaktøren, der i Højesteret blev fundet skyldig i medvirken til overtrædelse af straffelovens § 266 b og idømt bødestraffe, jf. dommen i U 1989.399H under punkt 1.1.

Menneskerettighedsdomstolens afgørelse (Dissens 12-7):

Da der var enighed om, at dommen over Jersild udgjorde et indgreb i hans ytringsfrihed, og da der var enighed om, at indgrebet havde været foreskrevet ved lov og tjente et lovligt formål, nemlig beskyttelsen af andres gode navn og rygte eller rettigheder, var det eneste punkt, der gav anledning til uenighed, om indgrebet var nødvendigt i et demokratisk samfund.

Menneskerettighedsdomstolen udtalte indledningsvist, at den var meget opmærksom på den afgørende betydning, bekæmpelsen af racisme i alle dens former og afskygninger har. I den forbindelse

måtte formålet med FN's Konvention om Afskaffelse af Enhver Form for Racediskrimination fra 1965 tillægges stor vægt, når det skulle vurderes, om indgrebet i Jersilds ytringsfrihed havde været nødvendigt som beskrevet i artikel 10, stk. 2. Endvidere måtte Danmarks forpligtigelser i henhold til artikel 10 fortolkes på en sådan måde, at de var i overensstemmelse med Danmarks forpligtigelser i henhold til FN-konventionen. Det var Menneskerettighedsdomstolens opfattelse, at den fortolkning af artikel 10, som den var nået til i den foreliggende sag, var i overensstemmelse med Danmarks forpligtigelser i henhold til FN-konventionen.

Menneskerettighedsdomstolen anførte, at det var en afgørende omstændighed ved den foreliggende sag, at Jersild ikke selv fremkom med de krænkende udtalelser, men at han medvirkede til deres udbredelse i sin egenskab af TV-journalist. Ved vurderingen af, om domfældelsen af ham var "nødvendig", tog Menneskerettighedsdomstolen derfor udgangspunkt i dens retspraksis vedrørende pressens rolle, således som denne var gengivet i afgørelsen A 216 the Observer og the Guardian mod Storbritannien. Menneskerettighedsdomstolen gentog, at ytringsfrihed udgør en afgørende del af fundamentet for et demokratisk samfund, og at den beskyttelse, som tildeles pressen, er af særlig betydning. Når pressens "pligter og ansvar" skal vurderes, er det almindeligt anerkendt, at de audiovisuelle medier ofte har en meget mere umiddelbar og direkte virkning end de trykte medier. Imidlertid veksler fremgangsmåden ved objektiv og afbalanceret journalistik meget, idet den bl.a. er afhængig af den aktuelle medieform. Menneskerettighedsdomstolen anførte i den forbindelse, at det hverken er op til den selv eller de nationale domstole at sætte sit skøn i stedet for pressens, hvad angår valget af journalistisk fremgangsmåde, og Menneskerettighedsdomstolen henviste i den forbindelse til, at artikel 10 ikke kun beskytter indholdet af udtrykte tanker og oplysninger, men også den form, de viderebringes i.

Menneskerettighedsdomstolen bemærkede, at et vigtigt punkt i dens vurdering ville være, om indslaget med "Grønjakkerne" set under ét ud fra en objektiv vurdering kunne siges at have udbredelsen af racistiske synspunkter som sit formål. Menneskerettighedsdomstolen bemærkede i den forbindelse, at de nationale domstole havde tillagt det betydelig vægt, at Jersild selv havde taget initiativet til indslaget med "Grønjakkerne", og at han ikke blot havde vidst på forhånd, at de ville komme med racistiske udtalelser, men at han ligefrem opmuntrede dem til det, og at han redigerede indslaget fra optagelserne på en sådan måde, at de krænkende udtalelser blev inkluderet. Menneskerettighedsdomstolen fandt, at disse begrundelser faldt ind under stk. 2 i artikel 10. Menneskerettighedsdomstolen fandt imidlertid, at det måtte tillægges betydning ved vurderingen af indslaget, at studieværtens indledende bemærkninger indeholdt en omtale af den debat og de indlæg i pressen, der for nylig havde været om racisme i Danmark, hvorved seerne blev sporet ind på at se indslaget i denne sammenhæng. Studieværten oplyste videre, at formålet med indslaget var at behandle dele af problemet ved at identificere bestemte racistiske enkeltpersoner og give et billede af deres mentalitet og sociale baggrund. Taget under ét kunne indslaget ikke objektivt fremstå, som om det havde til formål at udbrede racistiske synspunkter og opfattelser. Indslaget søgte tværtimod gennem interviewet at afsløre, forklare og analysere denne særlige gruppe unge, som var frustrerede og begrænsede af deres sociale situation med straffeattester og voldelige fremtræden, hvorved indslaget beskæftigede sig med dele af et problem, som allerede gav anledning til bekymring i offentligheden.

Højesteret havde fundet, at nyhedsværdien af indslaget ikke kunne retfærdiggøre udbredelsen af de krænkende bemærkninger. Menneskerettighedsdomstolen fandt på baggrund af pressens særlige stilling i forbindelse med ytringsfrihed ikke grundlag for at drage Søndagsavisens redaktionsmedlemmers vurdering af indslagets nyhedsværdi i tvivl. Menneskerettighedsdomstolen bemærkede endvidere, at den ikke var enig med de nationale domstole i deres opfattelse, hvorefter indslaget med "Grønjakkerne" blev vist uden nogen form for afbalancering. Både gennem studieværtens indledende bemærkninger og gennem Jersilds adfærd under interviewet blev der taget klar afstand fra "Grønjakernes" udtalelser, og det generelle indtryk, som indslaget gav af "Grønjakkerne", måtte endvidere gøre det klart, at de racistiske udtalelser var en del af "Grønjakernes" generelle anti-sociale holdning.

Menneskerettighedsdomstolen bemærkede endelig, at nyhedsformidling baseret på interviews udgjorde et af pressens vigtigste midler til at udfylde sin vigtige rolle som "vagthund", og da det ville medføre store begrænsninger i pressens mulighed for at bidrage til den offentlige debat at straffe en journalist for dennes medvirken til udbredelsen af udtalelser, som en anden person var fremkommet med under et interview, ville noget sådant kun være acceptabelt, hvis særligt tungtvejende grunde talte herfor. Menneskerettighedsdomstolen fandt i den forbindelse, at bødens størrelse var uden betydning, idet det afgørende var, at journalisten var blevet straffet.

Menneskerettighedsdomstolen konkluderede herefter, at selv om der ikke kunne være tvivl om, at de bemærkninger, som "Grønjakkerne" var blevet dømt for at fremsætte, var mere end blot krænkende

for medlemmerne af de befolkningsgrupper, de var rettet imod, og selv hvis man tog den måde, Jersild havde lavet indslaget med ”Grønjakkerne” på, i betragtning, var det ikke godtgjort, at indslaget taget under ét, kunne retfærdiggøre, at Jersild var blevet dømt og straffet for overtrædelser af straffeloven, hvorfor der var sket en krænkelse af artikel 10.

2.2. Goodwin mod Storbritannien, dom af 27. marts 1996, sag nr. 17488/90:

- Journalisters adgang til kildebeskyttelse er en af de grundlæggende betingelser for en fri presse
- Et krav om afsløring af en kildes identitet kan kun være i overensstemmelse med Menneskerettighedskonventionens artikel 10, hvis det følger af et altoverskyggende hensyn til almenheden

Klageren William Goodwin var britisk statsborger. Han var ansat på redaktionen hos ”The Engineer” som journalistpraktikant. Goodwin blev den 2. november 1989 kontaktet af en person, der ifølge hans forklaring tidligere havde givet ham oplysninger om forhold i forretningsverdenen. Kilden oplyste om selskabet Tetra Ltd., at selskabet var ved at skaffe sig et lån på 5 millioner £, og at det var i økonomiske vanskeligheder som følge af et forventet tab på 2,1 millioner £ ud af en omsætning på 20,3 millioner £. Kilden modtog intet vederlag for oplysningerne, og Goodwin forklarede, at han ikke havde nogen anledning til at tro, at oplysningerne skulle være fortrolige eller stjålne. Goodwin ringede til Tetra kort efter med henblik på at skrive en artikel om selskabet, hvorfor han ville verificere oplysningerne og søge at få selskabets kommentarer.

Oplysningerne stammede fra et udkast til Tetras fortrolige forretningsplan, hvoraf der eksisterede otte nummererede eksemplarer, der hver var påtrykt ”strengt fortroligt”. Det ene eksemplar havde beroet hos selskabets revisorer i et lokale, som de benyttede i Tetras forretningslokaler. Den 1. november 1989 i perioden mellem kl. 15 og 16 havde et eksemplar af forretningsplanen været i det pågældende lokale, uden at der var nogen til stede, og inden for denne periode var eksemplaret forsvundet.

Ved kendelse af 7. november 1989 imødekom landsretten Tetras begæring om nedlæggelse af fagedforbud over for ”The Engineer”s offentliggørelse af oplysningerne fra forretningsplanen. Goodwin blev efterfølgende ved kendelse pålagt at fremlægge sine notater og herved oplyse kildens identitet, så Tetra var i stand til at sikre sig mod, at forretningsplanen blev videregivet. Dette blev ikke imødekommet. Goodwin blev herefter idømt en bøde på 5.000 £ for ikke at have oplyst kildens identitet.

Menneskerettighedsdomstolens afgørelse (Dissens 11-7):

Indledningsvist bemærkede Menneskerettighedsdomstolen, at der var tale om et indgreb i ytringsfriheden. Menneskerettighedsdomstolen medgav, at det var vanskeligt at lovgive med absolut præcision på området for journalisters kildebeskyttelse, men fandt, at en vis grad af fleksibilitet kunne være hensigtsmæssig for at give domstolene mulighed for at udvikle retsområdet i lyset af deres egne vurderinger af, hvad der bedst tjente retshåndhævelsen. Endvidere bemærkede Menneskerettighedsdomstolen, at der havde været to nationale afgørelser, der belyste lovgivningen, og det var på den baggrund Menneskerettighedsdomstolens opfattelse, at Højesterets retsanvendelse ikke gik videre, end klageren (Goodwin) kunne forudse. Indgrebet havde derfor været ”foreskrevet ved lov”.

Indgrebet havde haft til formål at beskytte Tetras rettigheder, hvilket var et af de berettigede formål, der opregnes i artikel 10, stk. 2. Spørgsmålet var herefter, om indgrebet havde været nødvendigt i et demokratisk samfund. Menneskerettighedsdomstolen udtalte, at ytringsfriheden var en af de grundlæggende rettigheder i et demokratisk samfund, og at beskyttelse af pressen havde særlig betydning. Journalisters adgang til kildebeskyttelse var en af de grundlæggende betingelser for en fri presse, som det var kommet til udtryk i lovgivning og branchevedtagelser i en række medlemsstater og i flere internationale retsakter om journalister og menneskerettigheder. Uden kildebeskyttelse ville kilderne blive afskrækket fra at give pressen oplysninger, som havde offentlighedens interesse. Herved ville pressens aktive rolle i det demokratiske samfund blive undergravet, og pressens mulighed for at give præcise og troværdige oplysninger ville blive tilsvarende svækket. Når Menneskerettighedsdomstolen på den baggrund henså til betydningen af journalisters kildebeskyttelse og til afskrækkelsesvirkningen af et brud på kildebeskyttelsen, udtalte Menneskerettighedsdomstolen, at et krav om at afsløre en kildes identitet kun kan være i overensstemmelse med Menneskerettighedskonventionens artikel 10, hvis det følger af et altoverskyggende hensyn til almenheden. Disse betragtninger skulle inddrages ved

bedømmelsen af, om det foreliggende indgreb havde været nødvendigt i et demokratisk samfund, jf. artikel 10, stk. 2.

Nødvendigheden at et indgreb måtte være tilfredsstillende godtgjort. I første omgang var det de nationale myndigheders opgave at vurdere, om indgrebet fulgte af en samfundsmæssig nødvendighed, hvilket de kunne skønne indenfor statens ”margin of appreciation”. I den foreliggende sag var det imidlertid tilfældet, at denne margin blev begrænset af hensynet i et demokratisk samfund til opretholdelsen af en fri presse. Det hensyn ville også få betydning for bedømmelsen af indgrebets proportionalitet ved prøvelsen af indgrebets overensstemmelse med artikel 10, stk. 2. Menneskerettighedsdomstolen udtalte på den baggrund, at indskrænkninger i journalisters adgang til at beskytte deres kilder måtte undergives en intensiv prøvelse af Menneskerettighedsdomstolen. Menneskerettighedsdomstolen bemærkede, at den ikke havde til opgave at sætte sin bedømmelse i stedet for de nationale myndigheders skøn inden for deres ”margin of appreciation”. Menneskerettighedsdomstolen måtte i lyset af sin vejledende rolle over for de nationale myndigheder se på sagen i sin helhed og afgøre, om de nationale myndigheders grunde for deres afgørelser var relevante og tilstrækkelige.

De nationale domstole havde begrundet indgrebet med, at det havde til hensigt at beskytte Tetra mod videregivelse af oplysningerne i forretningsplanen. Menneskerettighedsdomstolen udtalte, at ved bedømmelsen af berettigelsen af kravet om afsløring af kilden måtte sagen ansues i kontekst af fagedforbuddet, der havde afskåret klageren og andre forlæggere fra at offentliggøre oplysningerne fra forretningsplanen. Formålet med at kræve kildens identitet afsløret var tilnærmelsesvis identisk med formålet med fagedforbudet, idet begge havde til hensigt at forhindre videregivelsen af de fortrolige oplysninger i forretningsplanen. På grund af fagedforbudet kunne oplysninger fra forretningsplanen ikke offentliggøres, og Tetras konkurrenter og kreditorer kunne ikke erfare de fortrolige oplysninger gennem pressen. Herved havde man foregrebet en væsentlig del af den mulige skadevirkning for Tetra. Det var Menneskerettighedsdomstolens opfattelse, at i det omfang formålet med kravet om afsløring af kildens identitet kun var at forstærke virkningerne af fagedforbudet, kunne indgrebet ikke støttes af tilstrækkelige grunde med hensyn til kravene efter Menneskerettighedskonventionens artikel 10, stk. 2.

Menneskerettighedsdomstolen måtte herefter vurdere, om der var andre grunde, som kunne retfærdiggøre kravet om afsløring af kildens identitet. Kravet om afsløring af kildens identitet kunne begrundes med, at fagedforbudet ikke sikrede Tetra mod kildens videregivelse af de fortrolige oplysninger i forretningsplanen til kunder eller konkurrenter. Endvidere havde Tetra som virksomhed med et kommercielt formål en interesse i at kunne identificere den pågældende medarbejder eller samarbejdspartner, som var journalistens kilde, med henblik på at forebygge lignende situationer. Menneskerettighedsdomstolen udtalte, at disse grunde utvivlsomt havde betydning, men at de ikke var tilstrækkelige til i sig selv at kunne begrunde et krav om afsløring af kildens identitet. Menneskerettighedsdomstolen henså til, at ved Menneskerettigheds-kommissionens og Menneskerettighedsdomstolens prøvelse blev afvejningen mellem de involverede hensyn påvirket af hensynet i et demokratisk samfund til at opretholde en fri presse. Menneskerettighedsdomstolen fandt således, at Tetras interesse i at afsløre kilden med henblik på at forebygge den yderligere risiko for videregivelse og med henblik på at afslutte samarbejdet med den pågældende ikke kunne opveje hensynet til at give adgang til klagerens hemmeligholdelse af sin kildes identitet. På den baggrund udtalte Menneskerettighedsdomstolen, at der ikke havde været den fornødne proportionalitet mellem formålet med kravet om afsløring af kildens identitet og de midler, de nationale myndigheder havde anvendt for at tjene dette formål. Indgrebet kunne derfor ikke anses for at have været nødvendigt i et demokratisk samfund, jf. Menneskerettighedskonventionens artikel 10, stk. 2, til beskyttelse af Tetras rettigheder, selv når der hensås til de nationale myndigheders ”margin of appreciation”.

Menneskerettighedsdomstolen fandt, at kravet om afsløring af kildens identitet og den bøde, klageren var blevet idømt, udgjorde en krænkelse af Menneskerettighedskonventionens artikel 10.

2.3. Fressoz og Roire mod Frankrig, dom af 21. januar 1999, sag nr. 29138/95:

- Et indgreb i udøvelsen af pressefrihed kan ikke være i overensstemmelse med artikel 10, medmindre det er retfærdiggjort af et overvejende hensyn til den almene interesse
- Selv om pressen spiller en vigtig rolle i et demokratisk samfund, kan den ikke fritages for pligten til at overholde den almindelige straffelov med henvisning til artikel 10's beskyttelse
- Artikel 10 beskytter journalisters ret til at videregive information angående emner af almen interesse, forudsat de handler i god tro og på et præcist faktisk grundlag og fremskaffer pålidelig og præcis information i overensstemmelse med deres fags etik

Klagerne Fressoz og Roire var begge franske statsborgere. I september 1989 bragte *Le Canard enchaîné* en artikel med baggrund i en industriel tvist hos Peugeot, opstået som følge af ledelsens afvisning af de ansattes lønkrav. Artiklen var skrevet af Roire og refererede til diverse - ifølge artiklen uforholdsmæssige - lønstigninger givet til firmaets bestyrelsesformand og administrerende direktør, A. Der blev i artiklen givet eksakte oplysninger om A's løn og om, hvor meget den var steget gennem de seneste tre år. Det fremgik af artiklen, at oplysningerne stammede fra kopier af A's tre seneste årsopgørelser fra skattevæsenet, som ugebladet tilfældigt var kommet i besiddelse af. Som illustration til artiklen blev anvendt udsnit af hver af de tre årsopgørelser med en markering af de enkelte års samlede skattepligtige indkomst. Roire forklarede senere, at han havde modtaget fotokopier af A's årsopgørelser med post fra en anonym afsender.

Roire og Fressoz blev sigtet for at have gjort brug af årsopgørelser fra skattevæsenet, som var skaffet til veje gennem brud på tavshedspligten eller tyveri. De blev dømt ved appelretten og fik bøder på henholdsvis 5.000 franc og 10.000 franc.

Menneskerettighedsdomstolens afgørelse (enstemmig afgørelse):

Menneskerettighedsdomstolen bemærkede først, at dommen over klagerne (Roire og Fressoz) udgjorde et indgreb i disses ytringsfrihed. Domstolen fandt, at som krævet af artikel 10, stk. 2, var indgrebet foreskrevet ved lov, og dets formål havde været legitimt i henhold til denne lovbestemmelse, idet det var at beskytte andres rygte og rettigheder og at forhindre afsløring af informationer modtaget i fortrolighed. Menneskerettighedsdomstolen skulle derfor alene tage stilling til, hvorvidt indgrebet havde været nødvendigt i et demokratisk samfund til at opnå disse mål, jf. artikel 10, stk. 2.

Menneskerettighedsdomstolen fandt ikke regeringens argument om, at oplysningerne om As indtægt ikke var af generel interesse, overbevisende. Artiklen var blevet brugt under en industriel konflikt, som havde været meget omtalt i pressen, hos en af Frankrigs største virksomheder. Artiklen viste, at firmaets bestyrelsesformand havde modtaget store lønforhøjelser igennem den omtalte periode, mens han samtidig modsatte sig sine ansattes krav om det samme. Artiklen havde ikke til hensigt at skade As rygte, men mere at bidrage til en mere generel debat om et emne af stor interesse for læserne.

Et indgreb i udøvelsen af pressefrihed kunne ikke være i overensstemmelse med artikel 10, medmindre det var retfærdiggjort at et overvejende hensyn til den almene interesse. Menneskerettighedsdomstolen understregede, at selv om pressen spiller en vigtig rolle i et demokratisk samfund, kunne den ikke fritages for pligten til at overholde den almindelige straffelov med henvisning til artikel 10's beskyttelse. Der måtte foretages en afvejning af, om denne sags konkrete omstændigheder medførte, at interessen i at informere offentligheden vejede tungere, end de pligter og det ansvar klagerne havde som følge af, at de havde fået tilsendt dokumenter, der på tvivlsomt grundlag stammede fra en ukendt kilde.

Det skulle i særdeleshed fastslås, om det legitime formål at beskytte skattemæssig fortrolighed var en relevant og tilstrækkelig begrundelse for indgrebet. Klagerne var blevet straffet for at offentliggøre skatteopgørelserne, men informationerne deri var ikke fortrolige. Vederlaget for direktører for de største firmaer blev offentliggjort i erhvervsblade med jævne mellemrum, og Roire havde udtalt, at han havde undersøgt denne tilgængelige information for at danne sig et skøn over, hvad A tjente. Der var følgelig intet overvejende hensyn, der gjorde, at informationerne skulle beskyttes som fortrolige.

Hvis videregivelsen af oplysningerne om A's årsindkomst var lovlig, kunne klagerens dom udelukkende for at have offentliggjort årsopgørelserne ikke retfærdiggøres under artikel 10. Artikel 10 overlod det til journalisterne at beslutte, om det var nødvendigt at offentliggøre sådanne dokumenter for at sikre deres troværdighed. Artikel 10 beskyttede journalisters ret til at videregive information angående emner af almen interesse, forudsat de handlede i god tro og på et præcist faktisk grundlag og fremskaffede pålidelig og præcis information i overensstemmelse med deres fags etik.

I denne sag bemærkede Menneskerettighedsdomstolen, at der ikke var blevet stillet spørgsmål om hverken Fressoz' eller Roires redegørelse for begivenhederne eller deres gode tro. Roire, der havde undersøgt ægtheden af skatteopgørelserne, havde handlet i overensstemmelse med sit fags normer. Uddragene fra hvert dokument havde til formål at underbygge den pågældende artikel. Offentliggørelse af årsopgørelserne havde således været relevant ikke kun for artiklens emne, men også for troværdigheden af den givne information.

Der havde derfor alt i alt ikke været proportionalitet mellem det legitime formål, domfældelsen af klagerne havde forfulgt, og midlerne til at opnå dette formål, når den interesse, et demokratisk samfund har i at sikre og bevare pressefrihed, blev taget i betragtning. Der var følgelig sket en krænkelse af Menneskerettighedskonventionens artikel 10.

2.4. Janowski mod Polen, dom af 21. januar 1999, sag nr. 25716/94:

- Spørgsmålet om pressefrihed er ikke relevant, når journalister handler i deres egenskab af privatperson
- Grænserne for acceptabel kritik kan i nogle situationer være videre for kritik af offentlige ansatte end for kritik af privatpersoner, men offentlig ansatte udsætter sig ikke bevidst for samme granskelse af deres ord og handlinger, som politikere gør, og de kan derfor ikke behandles på lige fod med politikere, når det drejer sig om kritik af deres handlinger
- Offentligt ansatte er afhængige af offentlighedens tillid i forbindelse med udførelsen af deres opgaver, og dette taler for at beskytte dem mod verbale angreb, når de er i tjeneste

Klageren Janowski, der var polsk statsborger og journalist, observerede i 1992, at to kommunale vagter beordrede nogle gadesælgere til at forlade en plads og flytte deres stande til en anden nærliggende markedsplads. Dette resulterede i en ordveksling mellem Janowski og vagterne, hvor Janowski informerede vagterne om, at de ikke havde hjemmel til at rydde pladsen, idet de kommunale myndigheder ikke havde vedtaget regler, der bemyndigede vagterne til at rydde pladsen. Janowski opfordrede gadesælgere til at forblive på pladsen. Episoden blev overvåret af en gruppe tilskuere. Efterfølgende blev Janowski dømt for at have fornærmet vagterne, mens de var i tjeneste, og blev idømt bødestraf.

Menneskerettighedsdomstolens afgørelse (Dissens 12-5):

Menneskerettighedsdomstolen udtalte, at Janowski var blevet dømt for at have anvendt ærekrænkende udtryk og ikke, fordi han havde rejst kritik af vagternes handlinger. Episoden på markedspladsen vedrørte ikke anliggender af offentlig interesse, og spørgsmålet om pressefrihed var ikke relevant, idet klageren tydeligvis havde handlet som privatperson og ikke i sin egenskab af journalist. På denne baggrund kunne domfældelsen ikke anses som et forsøg på at genindføre censur eller for at have haft som formål at opnå en begrænsning af fremtidige kritiske ytringer.

Menneskerettighedsdomstolen kommenterede dernæst Menneskerettighedskommissionens opfattelse, hvorefter offentligt ansatte ligesom politikere må tåle kritik i videre omfang end andre. Grænsen for acceptabel kritik kan i nogle situationer være videre for offentligt ansatte end for privatpersoner. Men offentligt ansatte udsætter sig ikke bevidst for samme granskelse af deres ord og handlinger, som politikere gør, og de kan derfor ikke behandles på lige fod med politikere, når det drejer sig om kritik af deres handlinger. Ydermere er offentligt ansatte afhængige af offentlighedens tillid i forbindelse med udførelsen af deres opgaver, og dette taler for at beskytte dem mod verbale angreb, når de er i tjeneste. Klageren havde ganske vist handlet ud fra bekymring for sine medborgere, og ordene var faldet i en heftig diskussion. Dette kunne dog ikke retfærdiggøre, at han fornærmede vagterne på et offentligt sted, mens de udførte deres arbejde og foran en gruppe tilskuere. Da indgrebet i klagerens ytringsfrihed havde haft hjemmel i national ret og havde forfulgt et af de lovlige hensyn, der er opregnet i artikel 10, stk. 2 - forebyggelse af uorden - var spørgsmålet alene, om indgrebet havde været nødvendigt i et demokratisk samfund, dvs. om det havde været proportionalt i forhold til det formål, det forfulgte. Vedrørende dette spørgsmål konkluderede Menneskerettighedsdomstolen, at de polske domstoles begrundelse for at domfælde klageren var både relevant og tilstrækkelig i forhold til artikel 10, stk. 2, og at indgrebet var proportionalt. Alt i alt havde de polske myndigheder ikke overtrådt den skønsmargin, der tilkommer de nationale myndigheder ved vurderingen af indgrebets nødvendighed, og der var derfor ikke sket en krænkelse af artikel 10.

2.5. Bergens Tidende m.fl. mod Norge, dom af 2. maj 2000, sag nr. 26132/95:

- Artikel 10 indeholder ikke en ubegrænset ret til ytringsfrihed, selv med hensyn til pressens dækning af emner af betydelig offentlig interesse
- Journalister skal handle i god tro og sikre, at de videreformidler nøjagtige og pålidelige oplysninger

- Det tilkommer ikke Menneskerettighedsdomstolen eller de nationale domstole at udtale sig om, hvilken teknik journalister skal benytte

Klagerne var den norske avis ”Bergens Tidende”, dennes tidligere redaktør samt en journalist ansat på avisen. I marts 1986 blev der i avisen offentliggjort en artikel omhandlende en kirurg, R, dennes arbejde samt fordelene ved skønhedsoperationer. Efter artiklen havde været bragt, blev avisen kontaktet af nogle kvinder, der var blevet opereret af R og var utilfredse med resultatet af deres operation. I maj 1986 bragte avisen derfor en artikel, der omhandlede tre kvinder, der alle hævdede at være blevet skæmmet ved operationer udført af R, og alle beklagede sig over den ringe efterfølgende pleje. Derudover offentliggjorde avisen en artikel skrevet af en anden læge samt et interview med R, hvori risikoen ved skønhedsoperationer blev understreget. Andre artikler fulgte deriblandt nogle, hvori flere kvinder udtrykte utilfredshed med operationer udført af R.

Adskillige tidligere patienter indgav herefter administrativ klage, men efter indhentelse af et ekspertudsagn fra en anden læge, der konkluderede, at der ikke var nogen basis for kritik af R's operationer, blev sagen henlagt.

R anlagde sag mod klagerne for ærekrænkelse og fik medhold i Højesteret, idet den journalistiske formidling efter Højesterets opfattelse havde været for ensidig, samt idet R ikke havde fået tilstrækkelig mulighed for at forsvare sig. Klagerne blev pålagt at betale R erstatning.

Menneskerettighedsdomstolens afgørelse (Dissens 16-1):

Menneskerettighedsdomstolen udtalte indledningsvist, at der var sket et indgreb i klagerens ytringsfrihed, samt at dette havde været foreskrevet ved lov og forfulgte det lovlige formål at beskytte andres gode navn og rygte eller rettigheder.

Menneskerettighedsdomstolen så derefter på, om indgrebet var nødvendigt i et demokratisk samfund.

Menneskerettighedsdomstolen udtalte, at artiklerne omhandlede et vigtigt aspekt af den menneskelige sundhed og derved berørte essentielle spørgsmål i offentlighedens interesse. Påstanden om, at klager fra nogle få patienter måtte henføres til det private forhold mellem en patient og dennes læge, blev derfor afvist af Menneskerettighedsdomstolen.

Menneskerettighedsdomstolen fastslog, at selv om artiklerne ikke havde været en del af en offentlig debat om skønhedsoperationer, vedrørte de ikke desto mindre forhold af offentlig interesse. Domstolen fastslog endvidere, at artiklerne skulle ses på baggrund af den tidligere artikel i avisen, der omhandlede R's arbejde og informerede om skønhedsoperationer.

Menneskerettighedsdomstolen udtalte, at artikel 10 ikke indeholder en ubegrænset ret til ytringsfrihed, selv med hensyn til pressens dækning af emner af betydelig offentlig interesse. Ytringsfrihed medførte også rettigheder og pligter, og disse fandt også anvendelse på pressen, hvilket i særdeleshed var vigtigt, når der var tale om angreb på et individs rygte.

Menneskerettighedsdomstolen fremhævede, at journalister skulle handle i god tro og sikre, at de videreformidlede nøjagtige og pålidelige oplysninger.

Menneskerettighedsdomstolen udtalte, at i den foreliggende sag havde de nationale domstole på flere punkter fundet kritikken af R berettiget. Landsretten havde fundet kvindernes udsagn troværdige, samt at avisens dækning af kvindernes oplevelser havde været præcis. Højesteret havde udtalt, at den anså sig for bundet af landsrettens vurdering af disse fakta. Menneskerettighedsdomstolen bemærkede, at forskellen mellem de to nationale domstoles opfattelser omhandlede, hvorvidt de mislykkede operationer skyldtes kirurgens manglende evner eller ej. Menneskerettighedsdomstolen fastslog, at dens opgave i den forbindelse var at bedømme, hvorvidt Højesterets skøn havde været proportionalt.

Menneskerettighedsdomstolen udtalte, at ingen af avisartiklerne havde hævdet, at de utilfredsstillende resultater af operationerne skyldtes kirurgiske forsømmelser, de havde snarere omhandlet den utilfredsstillende behandling, patienterne efterfølgende havde modtaget.

Menneskerettighedsdomstolen fastslog, at selv om avisartiklerne ikke udtrykkeligt havde understreget, at R ikke nødvendigvis havde mangelfulde kirurgiske evner, tilkom det ikke Menneskerettighedsdomstolen at udtale sig om, hvilken teknik journalister skulle benytte, og Menneskerettighedsdomstolen kunne derfor ikke tilslutte sig, at pressedækningen havde været for ensidig.

Avisen havde offentliggjort en yderligere artikel, der fremhævede risikoen ved skønhedsoperationer, samt et interview med R, såvel som efterfølgende artikler, der forsvarede ham. Menneskerettighedsdomstolen fastslog følgelig, at klager ikke havde været nægtet adgang til at forsvare sig.

Menneskerettighedsdomstolen fastslog endvidere, at avisartiklerne havde haft alvorlige konsekvenser for R, men at hans professionelle rygte under alle omstændigheder ville lide skade på grund af den berettigede kritik af hans mangelfulde efterbehandlinger. Hensynet til R's ubestridte interesse i at beskytte dette rygte var ikke mere tungtvejende end den betydelige offentlige interesse i, at pressen frit kunne videreformidle oplysninger som del af et berettiget offentligt anliggende.

Menneskerettighedsdomstolen konkluderede følgelig, at der var sket en krænkelse af Menneskerettighedskonventionens artikel 10.

2.6. Radio France mod Frankrig, dom af 30. marts 2004, sag nr. 53984/00:

- Et indgreb i ytringsfriheden skal være nødvendigt, hvilket indebærer, at der skal være et presserende socialt behov for indgrebet, dog har staterne en vis skønsmargin inden for hvilken de kan vurdere, om der findes et sådant behov
- Krav til journalisters forsigtighed og omhyggelighed med at sikre sig beskyldningers rigtighed forstærkes, såfremt indslaget bringes på en landsdækkende radiostation, idet det er almindeligt anerkendt, at de audiovisuelle medier virker stærkere og mere direkte end de trykte medier

Klagerne var et nationalt radioselskab, Radio France, en ansat journalist og den ansvarlige redaktør. I et nummer af ugemagasinet *Le Point*, der udkom den 1. februar 1997, var der en længere artikel om blandt andet en navngiven embedsmand, der var underpræfekt i Pithiviers i perioden 1942 og 1943, hvoraf bl.a. fremgik, at denne havde været ansvarlig for nogle lejre, hvor tusindvis af jøder var interneret, ligesom hans rolle i forbindelse med transporten af jøder til Auschwitz via Drancy var nærmere beskrevet. Det samme var hans forhold til modstandsbevægelsen. Der blev samtidig bragt et interview med den navngivne embedsmand, der nærmere beskrev sin viden om, hvad der foregik. En radiokanal under Radio France bragte herefter den 31. januar 1997 kl. 17.00 et nyhedsindslag, hvoraf bl.a. fremgik, at embedsmanden ifølge *Le Point* havde overvåget deportationen af tusindvis af franske og udenlandske jøder, at han havde erkendt at have organiseret afrejsen for en konvoj af personer, der var deporteret mod Drancy, og at han hævdede, at han havde været medlem af modstandsbevægelsen. Af indslaget fremgik endvidere, at embedsmanden hævdede, at han ikke var vidende om de deporterede jøders skæbne. Udtalelserne blev bragt live og indslaget blev gentaget i 62 nyhedsspot og nyhedsudsendelser den 31. januar og 1. februar 1997. Hver gang blev det understreget, at der var tale om oplysninger, der stammede fra ugemagasinet *Le Point*. Fra 1. februar 1997 kl. 5.45 blev det præciseret, at embedsmanden benægtede beskyldningerne. Embedsmanden anlagde sag mod klagerne, som blev dømt for ærekrænkelse, og idømt en bøde og dømt til at betale erstatning.

Menneskerettighedsdomstolens afgørelse (enstemmig afgørelse):

Menneskerettighedsdomstolen udtalte vedrørende artikel 10 indledningsvist, at domfældelsen af klagerne udgjorde et indgreb i deres ret til ytringsfrihed efter artikel 10. Et indgreb er dog ikke i strid med artikel 10, hvis det har lovhjemmel, forfølger et legitimt formål og er nødvendigt i et demokratisk samfund.

Menneskerettighedsdomstolen fandt, at indgrebet havde lovhjemmel og forfulgte et legitimt formål, nemlig at beskytte andre personers omdømme og rettigheder.

Vedrørende kravet om nødvendighed udtalte Menneskerettighedsdomstolen, at der skulle være tale om et presserende socialt behov. Dog havde staterne en vis skønsmargin inden for hvilken, de kan vurdere, om der fandtes et sådant behov.

Menneskerettighedsdomstolen udtalte videre, at den bragte historie vedrørte et emne af generel interesse, idet den vedrørte embedsmænds rolle under besættelsen. Endvidere var de omstridte udsendelser blevet bragt på baggrund af en bred folkelig debat, der var et udslag af den retssag, der foregik mod Maurice Papon, som var tiltalt for forbrydelser mod menneskeheden.

I de omstridte indslag havde journalisten citeret fra en veldokumenteret artikel og et interview, som var trykt i et velanset ugemagasin. Journalisten havde systematisk henvist til ugemagasinet som kilde til historien. Menneskerettighedsdomstolen fandt, at journalisten i den forbindelse havde handlet i god tro.

Menneskerettighedsdomstolen bemærkede imidlertid, at det i indslagene var blevet påstået, at embedsmanden havde erkendt at have organiseret deportation af en konvoj til Drancy. Menneskerettig-

hedsdomstolen fandt ikke, at denne påstand fremgik af artiklen i ugemagasinet, og påstanden kunne ikke med rimelighed udledes af artiklens indhold.

Menneskerettighedsdomstolen bemærkede i øvrigt, at den del af indslaget, der udgjorde citater fra artiklen, havde opsummeret en lang artikel til nogle få sætninger og havde fremhævet de mest påfaldende aspekter af sagen. Menneskerettighedsdomstolen fandt, at denne præsentation havde fået sagen til at fremstå mere kategorisk, end tilfældet var i ugemagasinet artikel. På trods af, at indslaget senere var blevet nuanceret og blandt andet havde understreget, at embedsmanden benægtede beskyldningerne, var det oprindelige indslag blevet bragt mange gange.

Under hensyn til de yderst alvorlige beskyldninger mod embedsmanden og det forhold, at hensigten var at bringe indslaget flere gange, fandt Menneskerettighedsdomstolen, at journalisten skulle have udvist den yderste forsigtighed og omhyggelighed med at sikre sig beskyldningernes rigtighed. Dette krav blev forstærket af, at indslaget skulle bringes på en landsdækkende radiostation. Menneskerettighedsdomstolen bemærkede hertil, at det er almindeligt anerkendt, at de audiovisuelle medier virker stærkere og mere direkte end de trykte medier.

På denne baggrund fandt Menneskerettighedsdomstolen, at den nationale domstols begrundelse for at dømme klagerne var relevant og tilstrækkelig. Menneskerettighedsdomstolen fandt, at de foranstaltninger, der var taget over for klagerne, havde været proportionale, og at indgrebene var nødvendige i et demokratisk samfund. Menneskerettighedsdomstolen fandt derfor ikke, at der forelå en krænkelse af artikel 10.

2.7. Pedersen og Baadsgaard mod Danmark, dom af 17. december 2004, sag nr. 49017/99 (Vedrører dommen i U 1999.122H, se ovenfor under punkt 1.1. - domme vedrørende overtrædelse af straffelovens § 267):

- Ytringsfriheden beskytter ikke kun populære ytringer, men også ytringer, der kan chokere eller oprøre folk
- I sager om ærekrænkende udtalelser skal der sondres mellem ytringer om faktiske forhold og værdidomme
- Journalistisk frihed indebærer en vis ret til at overdrive og provokere
- Det tillægges betydning om det er pressen selv, der fremkommer med de ærekrænkende ytringer, eller om pressen blot gengiver andres ærekrænkende ytringer, eftersom straf til journalister for at medvirke til udbredelsen af udtalelser fra andre personer i interviews ville kunne lægge alvorlige hindringer i vejen for pressens bidrag til diskussioner af offentlig interesse, hvorfor en sådan kun bør bruges, når der er særdeles tungtvejende grunde til det
- Beskyttelsen af journalisters ret til at ytre sig om samfundsrelevante spørgsmål er afhængig af, at journalisterne handler i god tro og baserer sig på korrekte fakta og giver troværdighed og præcis information i overensstemmelse med god journalistisk etik
- Embedsmænd, der handler i embeds medfør, er ligesom politikere underlagt en højere grad af acceptabel kritik end private individer, men kan ikke siges bevidst at have valgt at underlægge sig samme nærgående overvågning af hvert ord og handling, som politikere kan siges at have valgt
- Kravene til det faktuelle grundlag stiger i takt med alvoren af de faktuelle beskyldninger

Klagerne Pedersen og Baadsgaard var begge danske statsborgere og ansat som journalister ved Danmarks Radio og producerede dokumentarprogrammerne, "Dømt for mord" og "Politiets blinde øje" som blev sendt den 17. september 1990 og den 22. april 1991. Programmerne omhandlede en kendt mordsag, hvor landsretten i 1982 idømte X tolv års fængsel for mordet på sin kone. Begge programmer baserede sig på det samme grundlæggende udgangspunkt, hvorefter X var blevet uskyldig dømt, og at dette skyldtes en dårlig og forudindtaget efterforskning fra politiets side. Klagerne forsøgte gennem en række eksempler at bevise, at X ikke var skyldig.

I programmet "Politiets blinde øje" var fokus på Frederikshavns Politis efterforskning af drabet på X's kone. Klagerne interviewede bl.a. en taxachauffør, der også var blevet afhørt af politiet under efterforskningen af sagen. Taxachaufføren fortalte bl.a., at hun havde forklaret politiet, at hun havde set X og hans søn på en bestemt vej kort efter kl. 12 på drabsdagen, dvs. på et tidspunkt, hvor X ifølge politiets stramme tidsskema over X's færden i tidsrummet efter hustruens forsvinden og til fundet af hendes lig ikke kunne have været sammen med sin søn på det pågældende sted. Taxachaufførens oplysninger var dog ikke at finde i politirapporten med hendes vidneudsagn, og hun havde ikke fået

lejlighed til at gennemse sin forklaring til rapporten og komme med rettelser eller yderligere kommentarer, hvilket var i strid med retsplejelovens § 751, stk. 2. Det fik klagerne til i udsendelsen at stille spørgsmål om, hvem hos politiet eller anklagemyndigheden der havde ansvaret for, at denne oplysning manglede i drabssagen. I denne sammenhæng blev en kriminalinspektørs navn nævnt som en mulig ansvarlig samtidig med, at der blev vist et foto af ham. Speakeren i tv-udsendelse satte bl.a. spørgsmålstegn ved, hvorvidt det var kriminalinspektøren der besluttede, at rapporten ikke skulle indgå i sagen, eller om han sammen med en navngiven person fra rigspolitiets rejsehold holdt vidneudsagn skjult for forsvareren, dommere og nævninge.

Straffesagen mod X blev efterfølgende genoptaget, og X blev frifundet for drabet på sin hustru.

De to journalister blev i Højesteret fundet skyldige i at have fremsat ærekrænkende sigtelser mod kriminalinspektøren og idømt bødestraffe og tortgodtgørelse, jf. dommen i U 1999.122 H under punkt 1.1.

Menneskerettighedsdomstolens afgørelse (Dissens 9-8):

Menneskerettighedsdomstolen bemærkede vedrørende artikel 10, at parterne var enige om, at Højesterets dom udgjorde et indgreb i klagernes ret til ytringsfrihed, og at indgrebet var foreskrevet ved lov og varetog et anerkendelsesværdigt formål, nemlig beskyttelse af andres gode navn og rygte eller rettigheder. Sagens eneste tvistepunkt var herefter, om indgrebet var nødvendigt i et demokratisk samfund.

Menneskerettighedsdomstolen bemærkede, at når det skal vurderes, om et indgreb er nødvendigt i et demokratisk samfund, er det afgørende, om indgrebet er begrundet i et påtrængende samfundsmæssigt behov, om det er proportionalt i forhold til det forfulgte formål, og om de nationale myndigheders begrundelse for indgrebet er relevant og tilstrækkelig. De nationale myndigheder har en vis skønsmargin ("margin of appreciation"), men denne er underlagt Menneskerettighedsdomstolens kontrol, hvorfor Menneskerettighedsdomstolen skal sikre sig, at de nationale myndigheder udøvede deres skøn baseret på en acceptabel vurdering af de relevante fakta i sagen og inden for rammerne af artikel 10.

Menneskerettighedsdomstolen bemærkede, at klagernes to tv-programmer utvivlsomt angik et emne af stor offentlig interesse, og understregede derefter, at ytringsfriheden ikke kun beskytter populære ytringer, men også ytringer, der kan chokere eller oprøre folk. Pressen ytringsfrihed er dog underlagt visse begrænsninger, men sådanne begrænsninger skal fortolkes snævert, og behovet for begrænsningerne skal være overbevisende påvist. Pressens rolle som samfundets vagthund er en vigtig forudsætning for et velfungerende demokratisk samfund. Selv om pressen skal respektere visse begrænsninger, som beskyttelsen af andres gode navn og rygte eller rettigheder og hemmeligholdelsen af fortrolige oplysninger, har pressen pligt til at informere om alle forhold af offentlig interesse inden for rammerne af disse begrænsninger, også når det drejer sig om at videregive informationer om retssystemet. Offentligheden har tillige ret til at modtage sådanne informationer, idet pressen i modsat fald ikke kan varetage sin rolle som samfundets vagthund. Journalistisk frihed indebærer også en vis ret til at overdrive og provokere.

Menneskerettighedsdomstolen lagde vægt på, at den danske Højesteret netop havde anerkendt, at et kritisk syn på politiets efterforskning udgjorde en del af massemediernes rolle som "public watchdog". Klagerne blev imidlertid ikke dømt for at have gjort befolkningen opmærksom på en dårlig efterforskning eller for at kritisere navngivne medlemmer af politistyrken eller politiet som sådan. Højesteret anerkendte netop, at der eksisterer en meget vid adgang til at kritisere politiet. Klagerne blev dømt på et snævrere grundlag, nemlig for en specifik overtrædelse af straffelovens § 267, stk. 1, ved at have fremsat ærekrænkende beskyldninger over for den navngivne kriminalinspektør.

Menneskerettighedsdomstolen erklærede sig enig i de tre nationale instansers vurdering af, at klagernes ytringer udgjorde faktuelle beskyldninger mod kriminalinspektøren, selv om de var formuleret som spørgsmål, og at klagerne havde den fornødne hensigt til at fremsætte beskyldningerne. Alle tre nationale instanser havde enstemmigt fundet, at klagerne ved at formulere deres spørgsmål, som de gjorde, fremsatte en alvorlig beskyldning om, at den navngivne kriminalinspektør havde begået en strafbar lovovertrædelse under efterforskningen mod X ved bevidst at have undertrykt et afgørende bevis i drabssagen, nemlig taxachaufførens forklaring, med det resultat, at X var blevet uretmæssigt dømt under nævningesagen i 1982. Menneskerettighedsdomstolen bemærkede, at klagerne ved formuleringen af spørgsmålene i slutningen af tv-programmet "Politiets blinde øje" havde taget stilling til sandheden i taxachaufførens forklaring og præsenteret sagen på en sådan måde, at seerne fik indtryk af, at det var et faktum, at taxachaufføren havde forklaret sådan til politiet i 1981, at politiet der-

for var i besiddelse af hendes forklaring herom i 1981, og at politirapporten herom efterfølgende var blevet undertrykt. Menneskerettighedsdomstolen lagde især vægt på, at klagerne ikke lod det stå åbent eller i det mindste indskød et passende spørgsmål om, hvorvidt taxachaufføren faktisk havde givet denne forklaring til politiet i 1981, sådan som hun påstod ni år senere. De eneste mulige konklusioner for seerne blev således, at taxachaufførens vidneudsagn var blevet undertrykt, og at denne undertrykkelse enten blev foretaget af kriminalinspektøren alene eller sammen med rejseholdets leder. Uanset hvad, havde kriminalinspektøren altså deltaget i undertrykkelsen og dermed begået en alvorlig, strafbar lovovertrædelse.

Ved vurderingen af, om en given udtalelse er berettiget, skal der skelnes mellem faktuelle oplysninger ("facts") og subjektive vurderinger (værdidomme, "value judgments"). De førstnævnte kan underkastes sandhedsbevis, mens de sidstnævnte ikke kan. Et krav om sandhedsbevis for subjektive vurderinger vil være umuligt og således krænke tanke- og meningsfriheden, der er en grundlæggende del af beskyttelsen i artikel 10. Vurderingen af, om en udtalelse er faktisk eller en værdidom, hører i første omgang under de nationale myndigheders skønsmargin, i særdeleshed de nationale domstoles, men selv når en udtalelse klassificeres som værdidom, skal den have en tilstrækkelig faktisk basis, hvis ikke værdidommen skal anses for at være for vidtgående.

Med hensyn til den konkrete sag bemærkede Menneskerettighedsdomstolen ligesom Højesteret, at klagerne ikke begrænsede sig til at gengive taxachaufførens forklaring og fremsætte en subjektiv vurdering på basis af denne forklaring om tilrettelæggelsen af efterforskningen og kriminalinspektørens ledelse af efterforskningen. Beskyldningerne mod den navngivne kriminalinspektør måtte derfor anses for en faktisk oplysning, der kunne kræves ført sandhedsbevis for, selv om de var formuleret som spørgsmål. Klagerne havde ikke bestræbt sig på at vise nogen berettigelse af deres beskyldninger, og der var aldrig ført noget sandhedsbevis. Af den grund havde alle de tre nationale instanser enstemmigt erklæret beskyldningerne for ubeføjede.

I nyhedsprogrammer baseret på interviews skal der også skelnes mellem, om en udtalelse stammer fra journalisten selv eller er et citat fra andre, eftersom straf til journalisten for at medvirke til udbredelsen af udtalelser fra andre personer i interviews ville kunne lægge alvorlige hindringer i vejen for pressens bidrag til diskussioner af offentlig interesse, hvorfor en sådan kun bør bruges, når der er særdeles tungtvejende grunde til det. Endvidere er et generelt krav om, at journalister systematisk og formelt skal tage afstand fra indholdet af citater, som kan virke fornærmende eller provokerende eller skade andres rygte, ikke foreneligt med pressens rolle i formidlingen af information om aktuelle begivenheder, meninger og ideer.

I dette tilfælde var der ikke blot tale om, at klagerne blev straffet for blot at gengive andres udtalelser i modsætning til Jersild-sagen. Klagerne var selv forfattere til de omhandlede spørgsmål og de faktuelle oplysninger, og ingen af de medvirkende personer i tv-programmet havde påstået, at den navngivne kriminalinspektør bevidst havde undertrykt en politirapport med taxachaufførens forklaring om at have set X på drabsdagen. Klagerne drog deres egne konklusioner ud fra vidneudsagnene, i særdeleshed ud fra taxachaufførens forklaring i form af beskyldninger om kriminalinspektørens bevidste undertrykkelse af beviser.

Beskyttelsen af journalisters ret til at ytre sig om samfundsrelevante spørgsmål er afhængig af, at journalisterne handler i god tro og baserer sig på korrekte fakta og giver troværdig og præcis information i overensstemmelse med god journalistisk etik. Betingelserne i artikel 10, stk. 2, medfører, at ytringsfrihed indebærer både pligter og ansvar, som også gælder medierne - ikke mindst i sager af stor offentlig interesse. Disse pligter og ansvar viser sig især vigtige, når der opstår spørgsmål om angreb på en navngiven persons gode navn og rygte, og om indgreb i andres rettigheder. Der skal således være tale om helt særlige grunde, før medierne kan fravige deres almindelige forpligtigelse til at verificere faktuelle oplysninger, der er ærekrænkende over for privatpersoner. Om der foreligger sådanne særlige grunde, kommer navnlig an på karakteren og graden af ærekrænkelsen og i hvilken udstrækning medierne med rimelighed kan betragte deres kilder som troværdige med hensyn til beskyldningen. Ved den afvejning af modstridende interesser, som Menneskerettighedsdomstolen skal foretage, er det relevant at inddrage uskyldsformodningen i konventionens artikel 6, stk. 2, hvorefter enhver person har ret til at blive anset for uskyldig, indtil det modsatte er bevist.

Menneskerettighedsdomstolen foretog derefter en vurdering af, om klagerne havde handlet i god tro og overholdt grundlæggende journalistiske forpligtigelser til at verificere faktuelle beskyldninger. I den forbindelse var det relevant, at tv-programmet blev sendt i den bedste sendetid og på en landsdækkende kanal i et program dedikeret til objektivitet og pluralisme, da programmet derved kom ud til det størst mulige publikum, og at de audiovisuelle medier ofte har en langt mere umiddelbar og

effektiv virkning end de trykte medier. Det skulle endvidere tages i betragtning, at beskyldningerne mod kriminalinspektøren var ganske alvorlige for ham, og at de - dersom de havde været sande - ville have medført en straffesag mod ham med en strafferamme på op til ni års fængsel.

Menneskerettighedsdomstolen anerkendte, at embedsmænd, der handler i embeds medfør, ligesom politikere er underlagt en højere grad af acceptabel kritik end private individer, men påpegede samtidig, at embedsmænd ikke kan siges bevidst at have valgt at underlægge sig samme nærgående overvågning af hvert ord og handling, som politikere kan siges at have valgt. Selv om kriminalinspektøren var embedsmand, en overordnet polititjenestemand og leder af de politifolk, der gennemførte en - ganske vist kontroversiel - efterforskning, så kunne han ikke anses som værende ligestillet med en politiker, når det drejede sig om en offentlig diskussion af hans handlinger. Det var yderligere understreget af, at klagerens beskyldninger gik ud over, hvad der kan kaldes kritik af kriminalinspektørens udførelse af sit job som leder af efterforskningen i den konkrete sag, og blev til en egentlig sigtelse om, at han havde begået en alvorlig lovovertrædelse. Beskyldningerne undergravede derved ikke alene offentlighedens tillid til inspektøren, men tilsidesatte også hans ret til at blive anset for uskyldig, indtil andet var bevist i en straffesag.

For så vidt angik klagerens research af deres faktuelle grundlag for beskyldningerne understregede Menneskerettighedsdomstolen kompleksiteten af den oprindelige straffesag mod X, som bl.a. havde involveret omkring 900 mennesker, herunder 30 vidneforklaringer ved landsretten. Til sammenligning baserede klagerne hovedsageligt deres beskyldninger mod kriminalinspektøren på ét vidne, nemlig taxachaufføren. Det viste sig senere, at dette vidneudsagn var baseret på taxachaufførens fejlagtige erindring om det tidspunkt, hvor hun skulle til sin bedstemors begravelse og derfor ved at regne baglæns kunne sige, hvornår hun angiveligt havde set X. Selv om hendes forklaring først fremkom ni år efter drabet, gjorde klagerne intet forsøg på at undersøge, om der var et objektivt grundlag for hendes timing af begivenhederne. Dette kunne ellers nemt have ladet sig gøre, hvilket politiets efterforskning i forbindelse med genafhøringen af taxachaufføren havde vist, idet bedstemoderens begravelse viste sig at have fundet sted en time senere, end taxachaufføren huskede. Dette faktum var ikke alene vigtigt i forbindelse med drabssagen, hvor X's færden i tiden fra kl. 11.30 til kl. 13.00 var afgørende, men også i forbindelse med vurderingen af taxachaufførens troværdighed, fordi hun netop baserede sin meget klare erindring om at have set X et bestemt sted kort efter kl. 12 på tilbageregningen fra begravelsestidspunktet. Menneskerettighedsdomstolen lagde desuden vægt på, at taxachaufføren på intet tidspunkt i programmet selv hævdede, at de to afhørende politifolk havde optaget hendes forklaring til rapport, eller at en sådan rapport bevidst var blevet undertrykt; endsige at det var den navngivne kriminalinspektør, der skulle have undertrykt den. På den baggrund og i lyset af de alvorlige beskyldninger mod kriminalinspektøren kunne klagerne ikke retfærdiggøre deres beskyldninger alene med henvisning til taxachaufførens forklaring, selv om taxachaufføren ikke havde fået lov at gennemlæse sin oprindelige forklaring til politirapport.

Klagers påstand om, at tv-programmerne og taxachaufførens forklaring var et afgørende element i Den Særlige Klagerets beslutning om at genoptage straffesagen mod X og i den senere frifindelse af X, var ren spekulation, idet kun to af klagerettens fem dommere fandt, at der var fremkommet nye vidneforklaringer af en sådan betydning, at de kunne have ført til frifindelse af X, hvis de var blevet fremlagt under straffesagen i 1982, og idet den frifindende dom ikke indeholdt nogen specifik grundelse om, at taxachaufførens forklaring var udslagsgivende.

Menneskerettighedsdomstolen konstaterede desuden, at den navngivne kriminalinspektør ikke som påstået af klagerne kunne have deltaget i programmerne og imødegået beskyldningerne, hvis han ville, idet det var blevet aftalt, at kun klageretten udtalte sig til pressen efter indgivelsen af begæringen om genoptagelse. Kriminalinspektøren kunne derfor ikke kommentere sagen offentligt, så længe den verserede for klageretten.

I vurderingen af indgrebets nødvendighed bemærkede Menneskerettighedsdomstolen efter en gennemgang af Højesterets dom, at Højesteret havde været opmærksom på konflikten og foretaget en afvejning af de modstridende hensyn - journalisternes ret til ytringsfrihed over for kriminalinspektørens ret til beskyttelse af sit gode navn og rygte - og at Højesteret havde inddraget Menneskerettighedsdomstolens praksis i denne afvejning.

På baggrund af de ovenstående betragtninger og af hensyn til karakteren og alvorigheden af beskyldningerne mod kriminalinspektøren fandt Menneskerettighedsdomstolen ingen grund til at afvige fra Højesterets afgørelse, hvorefter klagerens beskyldninger mod den navngivne kriminalinspektør for undertrykkelse af afgørende beviser i en drabssag manglede tilstrækkelig faktisk basis. De nationale

myndigheder havde derfor ret til at konkludere, at der var et presserende samfundsmæssigt behov for at retsforfølge klagerne for at have fremsat disse beskyldninger.

Endelig anså Menneskerettighedsdomstolen ikke sanktionerne mod klagerne for uproportionale eller som havende en skadelig effekt ("chilling effect") på mediernes ytringsfrihed. Domfældelsen af klagerne og de idømte straffe var således ikke uproportionale i forhold til det anerkendelsesværdige formål, som begrundede indgrebet i ytringsfriheden, og Højesterets begrundelse for disse tiltag var relevant og tilstrækkelig, hvorfor de nationale myndigheder med rette kunne anse indgrebet for nødvendigt i et demokratisk samfund af hensyn til beskyttelse af andres gode navn og rygte og rettigheder. Der var derfor ikke tale om en krænkelse af artikel 10.

2.8. Stoll mod Schweiz, dom af 25. april 2006, sag nr. 69698/01:

- Artikel 10, stk. 2, efterlader næsten ikke plads til begrænsninger i ytringsfriheden på området for politisk debat og spørgsmål af almen interesse
- Grænserne for den tilladelige kritik er – ligesom det er tilfældet for politikere – videre for kritik af offentlige ansatte, som handler i embeds medfør, end for kritik af en privatperson
- Dokumenter, der kun er klassificeret som "fortrolig", repræsenterer en mindre vigtig grad af hemmelighed
- Journalister kan i princippet ikke – med den beskyttelse, som artikel 10 giver dem – fritages fra deres ansvar for at respektere den almindelige strafferetlige lovgivning
- Journalisterne skal handle i god tro og på en sådan måde, at der fremskaffes nøjagtige og troværdige oplysninger i respekt for den journalistiske etik
- Det vigtige er ikke den pålagte strafs underordnede karakter, men selve domfældelsen

Klageren Martin Stoll var schweizisk statsborger og journalist. I december 1996 udarbejdede den daværende schweiziske ambassadør i USA, et "strategidokument", som var klassificeret "fortroligt", i forbindelse med forhandlingerne mellem navnlig den jødiske verdenskongres og schweiziske banker vedrørende erstatning til Holocaust-ofre for herreløse værdier i schweiziske banker.

Dette dokument blev sendt til den ansvarlige i det føderale udenrigsministerium i Bern, og kopier blev sendt til 19 andre personer og visse schweiziske diplomatiske repræsentationer. Stoll fik en kopi, formentlig som følge af et brud på den professionelle fortrolighed begået af en person, hvis identitet forbliver ukendt. I januar 1997 blev to artikler af Stoll offentliggjort i en avis ledsaget af uddrag fra den pågældende rapport.

Stoll blev efterfølgende tiltalt og dømt for at have offentliggjort "fortrolige officielle forhandlinger" og idømt en bøde på 800 CHF.

Menneskerettighedsdomstolens afgørelse (Dissens 4-3):

Det var klart for Menneskerettighedsdomstolen, at domfældelsen af klageren (Stoll) måtte analyseres som et indgreb i udøvelsen af hans ytringsfrihed, hvilket ingen havde bestridt.

Et sådant indgreb krænker artikel 10, medmindre det opfylder kravene i artikel 10, stk. 2. Det måtte således undersøges, om indgrebet var "i overensstemmelse med loven", inspireret af et eller flere af de legitime formål ifølge denne bestemmelse, og "nødvendigt i et demokratisk samfund" for at forfølge disse formål.

Parterne var enige om, at indgrebet var i overensstemmelse med loven. Menneskerettighedsdomstolen så ingen grund til at indtage et andet synspunkt.

Med hensyn til legitime formål nøjedes Menneskerettighedsdomstolen med at konstatere, at parterne var enige om, at det omstridte indgreb havde til formål at "forhindre udsprelse af fortrolige oplysninger". Menneskerettighedsdomstolen fandt det således ikke nødvendigt at undersøge, om den pålagte bøde forfulgte andre formål i artikel 10, stk. 2.

Det måtte herefter afgøres, om indgrebet var "nødvendigt i et demokratisk samfund". De schweiziske domstole havde idømt klageren en bøde på 800 CHF (omkring 520 euro) for at have offentliggjort "fortrolige officielle forhandlinger". Ifølge de schweiziske domstole begik klageren forbrydelsen ved i et schweizisk ugeblad at udsprede en fortrolig rapport udarbejdet af Schweiz' ambassadør i USA. Offentliggørelsen angik den strategi som skulle anvendes af den schweiziske regering i de forhandlinger, som blev ført mellem den jødiske verdenskongres og de schweiziske banker vedrørende erstatning til Holocaust-ofre for herreløse indestående på schweiziske bankkonti.

Idet pressefriheden således var på spil, rådede de schweiziske myndigheder kun over en begrænset skønsmargin ved bedømmelsen af eksistensen af et ”presserende socialt behov”, som kunne nødvendiggøre den pågældende foranstaltning mod klageren. Menneskerettighedsdomstolen måtte altså efterprøve, om dette presserende sociale behov eksisterede.

Menneskerettighedsdomstolen mindede ligeledes om, at artikel 10, stk. 2, næsten ikke efterlader plads til begrænsninger i ytringsfriheden på området for politisk debat og spørgsmål af almen interesse. Menneskerettighedsdomstolen skal udvise den allerstørste forsigtighed, når de trufne foranstaltninger eller pålagte sanktioner - som i den foreliggende sag - er egnede til at afholde pressen fra at deltage i diskussionen af problemer af en legitim almen interesse.

Det fremgik ligeledes af Menneskerettighedsdomstolens retspraksis, at grænserne for den tilladelige kritik - ligesom det er tilfældet for politikere - er videre for offentlige ansatte, som handler i embeds medfør, end for en privatperson. Imidlertid kan man ikke sige, at offentligt ansatte bevidst udsætter sig for en opmærksom kontrol med deres handlinger, således som det er tilfældet med politikere, og at offentligt ansatte herefter bør behandles på lige fod med politikere, når det drejer sig om kritik af deres adfærd.

I den foreliggende sag sigtede den kritik, som blev udtrykt i de omstridte publikationer, direkte til en højtstående embedsmand, nemlig en diplomatisk agent, som havde rang af ambassadør, og som var blevet pålagt en særligt vigtig mission i relation til USA. De schweiziske domstoles skønsmargin var herefter smallere end ved en simpel ”privat” retsundergigen.

Menneskerettighedsdomstolen fandt, at fortroligheden i diplomatiske rapporter er retfærdiggjort a priori, men at den ikke kan beskyttes for enhver pris. Mediernes kritik- og kontrolfunktion finder desuden tilsvarende anvendelse på det udenrigspolitiske område.

Ifølge Menneskerettighedsdomstolen skulle de omstridte publikationers fremgangsmåde ikke kun anskues i forhold til de omstridte artikler, som blev bragt i avisen, men i den bredere kontekst af den mediedækning, som blev givet at det pågældende spørgsmål.

Med hensyn til dette spørgsmål delte Menneskerettighedsdomstolen klagerens synspunkt, hvorefter oplysningerne i dokumentet fra Schweiz’ ambassadør i USA var egnede til at rejse spørgsmål af almen interesse. Publikationerne indgik i en offentlig debat om et spørgsmål, som de schweiziske medier i vidt omfang havde beskæftiget sig med, og som i væsentlig grad havde delt den offentlige mening i Schweiz - nemlig debatten om erstatning til Holocaust-ofre for herreløse indeståender på schweiziske bankkonti - så meget desto mere som debatten om Holocaust-ofrenes værdier og Schweiz’ rolle under anden verdenskrig var meget ophedet og antog en international karakter i slutningen af 1996 og begyndelsen af 1997. Schweiz’ ambassadør i Washington indtog en vigtig position i de kommende forhandlinger.

Som følge af offentliggørelsen af det pågældende dokument blev det navnlig tydeligt, at de ansvarlige personer endnu ikke havde en særlig klar idé om spørgsmålet vedrørende Schweiz’ ansvar, og hvilke skridt regeringen burde tage.

I den forbindelse anerkendte Menneskerettighedsdomstolen ligeledes, at offentligheden havde en legitim interesse i at modtage informationer om de agenter, der havde ansvaret for denne følsomme sag, og om deres forhandlingsstil og -strategi.

Ved afvejningen af de involverede interesser måtte der også tages hensyn til det omstridte dokumentets karakter og indhold. Den foreliggende sag adskilte sig for det første derved, at dokumentets indhold - hvoraf uddrag var blevet offentliggjort - var fuldkommen ukendt for offentligheden, mens tidligere sager ved Menneskerettighedsdomstolen om lignende spørgsmål angik oplysninger, hvis indhold i vidt omfang allerede var blevet offentliggjort.

I den foreliggende sag måtte det konstateres, at den pågældende rapport var et internt dokument, som var ukendt for offentligheden og klassificeret som ”fortroligt”. Kun en meget begrænset kreds af personer, som indtog ledende poster i den schweiziske stat, havde kendskab til dokumentet. Samtidig måtte det fastholdes, at det ikke så ud til, at klageren havde været ophav til den begåede indiskretion. Under alle omstændigheder var der ikke blevet indledt nogen sag af de schweiziske myndigheder i den anledning. Desuden var det pågældende dokument kun klassificeret som ”fortroligt”, hvilket ifølge Menneskerettighedsdomstolens retspraksis repræsenterede en mindre vigtig grad af hemmelighed.

Samtidig måtte man stille spørgsmålet, om oplysningerne i dokumentet rent faktisk vedrørte interesser, som det var væsentligt at beskytte. Regeringen påstod, at de offentliggjorte uddrag af rapporten var egnede til at afsløre valg vedrørende forsvar af nationale interesser og kunne skade landets interesser alvorligt.

Menneskerettighedsdomstolen miskendte på ingen måde vigtigheden af at beskytte de diplomatiske organers arbejde mod ekstern indblanding. Men Menneskerettighedsdomstolen fandt, at den foreliggende sag - med hensyn til spørgsmålet om de offentliggjorte oplysningers karakter - adskilte sig fra tidligere sager ved Menneskerettighedsdomstolen vedrørende lignende spørgsmål, for så vidt som den foreliggende sag ikke angik sikring af rimelige arbejdsforhold for de statslige organer med ansvar for "national sikkerhed" og "offentlig sikkerhed" i disse udtryks egentlige forstand, således som regeringen påstod.

I betragtning af at undtagelserne til ytringsfriheden skal fortolkes snævert, var Menneskerettighedsdomstolen ikke overbevist om, at udspredelsen af dele af den schweiziske regerings strategi i forhandlingerne om Holocaust-ofrenes værdier og Schweiz' rolle i anden verdenskrig var egnet til at skade interesser, som var så vigtige, at de kunne begrunde en indskrænkelse af ytringsfriheden i et demokratisk samfund. Byretten i Zürich havde desuden den 22. januar 1999 fundet, at der forelå formildende omstændigheder, idet den udtrykkeligt medgav, at udspredelsen af det fortrolige dokument ikke havde skadet selve grundlaget for den schweiziske stat.

Menneskerettighedsdomstolen mindede ligeledes om, at enhver, herunder en journalist, som udøver sin ytringsfrihed, påtager sig "pligter og ansvar", hvis udstrækning afhænger af hans situation og af den anvendte tekniske fremgangsmåde. Selv om Menneskerettighedsdomstolen anerkender den essentielle rolle, som tilkommer pressen i et demokratisk samfund, fandt den, at man måtte huske på, at journalister i princippet ikke - med den beskyttelse, som artikel 10 giver dem - kan fritages fra deres ansvar for at respektere den almindelige strafferetlige lovgivning. Artikel 10, stk. 2, fastlægger desuden begrænsninger for udøvelsen af ytringsfriheden. Dette gælder selv, når pressen skal redegøre for vigtige spørgsmål af legitim interesse.

Således mindede Menneskerettighedsdomstolen om, at garantien for journalisterne i artikel 10 i relation til redegørelse for spørgsmål af almen interesse - som følge af de pligter og det ansvar, der er uløseligt forbundet med udøvelsen af ytringsfriheden - er undergivet den betingelse, at journalisterne skal handle i god tro og på en sådan måde, at der fremskaffes nøjagtige og troværdige oplysninger i respekt for den journalistiske etik.

Med hensyn til offentliggørelsesformen var Menneskerettighedsdomstolen opmærksom på, at det ville have været muligt at lade artiklerne i avisen ledsage af en offentliggørelse af hele den omstridte rapport og dermed lade læserne danne deres egen mening. Menneskerettighedsdomstolen havde ved andre lejligheder tillagt dette forhold stor betydning. Samtidig mindede Menneskerettighedsdomstolen om, at pressefriheden giver den offentlige mening et af midlerne til at kende og bedømme ideer og holdninger hos samfundets ledere, og således også omfatter muligheden for en vis overdrivelse og sågar provokation.

Desuden konstaterede Menneskerettighedsdomstolen, at domfældelsen af klageren udelukkende var baseret på offentliggørelsen af officielle hemmelige forhandlinger og ikke var sket på grundlag af ærekrænkelse eller injurier. Menneskerettighedsdomstolen delte ikke regeringens synspunkt, hvorefter måden, hvorpå offentliggørelsen præsenteres, er et afgørende element, der må tages i betragtning ved bedømmelsen af avisartikler, som sanktioneres for afsløring af oplysninger, der anses for hemmelige.

Endelig mindede Menneskerettighedsdomstolen om, at de pålagte sanktioners karakter og strenghed også er elementer, som skal tages i betragtning, når det drejer sig om at måle proportionaliteten af indgrebet. I den forbindelse bemærkede Menneskerettighedsdomstolen, at den sanktion, som var blevet pålagt klageren, med sikkerhed var af en relativt ringe strengthed. Til gengæld mindede Menneskerettighedsdomstolen også om, at det vigtige ikke er den pålagte strafs underordnede karakter, men selve domfældelsen.

Selv om sanktionen mod klageren ikke i egentlig forstand havde forhindret han i at udtrykke sig, udgjorde domfældelsen af ham ikke desto mindre en slags censur, som kunne afholde ham fra i fremtiden at fremkomme med kritik formuleret på denne måde. I forbindelse med politisk debat risikerer en sådan domfældelse at afholde journalister fra at bidrage til den offentlige debat om forhold, der berører samfundslivet. På denne måde kan domfældelsen hæmme pressen i udfoldelsen af dens informations- og kontrolopgave.

I betragtning af ovenstående udgjorde domfældelsen af journalisten ikke et middel, som stod i rimeligt forhold til forfølgelsen af det legitime formål, set i lyset af det demokratiske samfunds interesse i at sikre og opretholde pressefriheden. Følgelig var der sket en krænkelse af artikel 10.

2.9. Aydin Tatlav mod Tyrkiet, dom af 2. maj 2006, sag nr. 50692/99:

- Med forbehold for artikel 10, stk. 2, gælder ytringsfriheden ikke kun for ”oplysninger” og ”ideer”, som modtages med velvilje og anses for uskadelige eller ligegyldige, men også for oplysninger og ideer, som støder, chokerer og foruroliger
- De kontraherende stater nyder - ved afgørelsen af, om begrænsninger i Menneskerettigheds-konventionens rettigheder og friheder kan anses for nødvendige i et demokratisk samfund - en vis skønsmargin, som dog ikke er ubegrænset

Klageren Erdogan Aydin Tatlav var tyrkisk statsborger og var som journalist forfatter til et værk i fem bind med titlen ”Islams virkelighed”. Den første udgave af første bind med titlen ”Koranen og religionen” blev offentliggjort i november 1992. I oktober 1996 udkom der en femte udgave af det pågældende bind, som indeholdt 96 sider, der præsenterede et historisk studium af og en kritisk kommentar til Koranen. Tatlav blev efterfølgende tiltalt og dømt for at have foretaget offentliggørelse bestemt til at vanhellige en af religionerne og blev idømt 12 måneders fængsel og en bøde. Fængselsstraffen blev konverteret til en bøde.

Menneskerettighedsdomstolens afgørelse (enstemmig afgørelse):

Menneskerettighedsdomstolen bemærkede, at parterne var enige om, at den omstridte domfældelse udgjorde et indgreb i klagerens (Tatlevs) udøvelse af ytringsfriheden efter artikel 10, stk. 1. Det var heller ikke bestridt, at indgrebet var i overensstemmelse med loven og forfulgte legitime formål, nemlig at forebygge uorden og at beskytte sædeligheden og andres rettigheder i henhold til artikel 10, stk. 2. Menneskerettighedsdomstolen tilsluttede sig denne bedømmelse. I den foreliggende sag vedrørte uenigheden spørgsmålet om, hvorvidt indgrebet var ”nødvendigt i et demokratisk samfund”.

Menneskerettighedsdomstolen mindede om de grundlæggende principper, som kan udledes af dens retspraksis vedrørende artikel 10, således som den havde redegjort for dem i tidligere domme. Ytringsfriheden udgør en af grundpillerne i et demokratisk samfund, en af de vigtigste betingelser for samfundets fremgang og enhvers udfoldelse af sin personlighed. Med forbehold for artikel 10, stk. 2, gælder ytringsfriheden ikke kun for ”oplysninger” og ”ideer”, som modtages med velvilje og anses for uskadelige eller ligegyldige, men også for oplysninger og ideer, som støder, chokerer og foruroliger.

Som anerkendt i artikel 10, stk. 2, indebærer udøvelsen af denne frihed imidlertid pligter og ansvar. Herunder kan i forbindelse med religiøse forestillinger legitimt forekomme en pligt til at undgå udtryk, som uden grund krænker andre og er vanhelligende.

Menneskerettighedsdomstolen havde gentagne gange udtalt, at de kontraherende stater ved afgørelsen af, om begrænsninger i Menneskerettighedskonventionens rettigheder og friheder kan anses for ”nødvendige i et demokratisk samfund”, nyder en vis skønsmargin, som dog ikke er ubegrænset. Manglen på konsensus i de europæiske lande vedrørende kravene til beskyttelsen af andres rettigheder i forbindelse med angreb på religiøse overbevisninger udvider de kontraherende staters skønsmargin, når de regulerer ytringsfriheden på områder, hvor intime personlige overbevisninger vedrørende moral og religion krænkes.

En stat kan således legitimt finde det nødvendigt at træffe foranstaltninger med henblik på at bekæmpe visse former for adfærd, herunder udbredelsen af oplysninger og ideer, som findes uforenelige med respekten for andres ret til at tænke frit og til samvittigheds- og religionsfrihed. Det tilkommer imidlertid Menneskerettighedsdomstolen endeligt at afgøre, om begrænsningen er forenelig med Menneskerettigheds-konventionen. Afgørelsen træffes navnlig ved at bedømme, om indgrebet efter omstændighederne i den pågældende sag svarer til et ”presserende socialt behov”, og om det er ”proportionalt i forhold til det forfulgte legitime formål”.

Det spørgsmål, som Menneskerettighedsdomstolen skulle besvare, vedrørte således balancen mellem de modstridende interesser i udøvelsen af to grundlæggende friheder; på den ene side klagerens ret til at meddele offentligheden sine tanker om den religiøse lære og på den anden side andre persons ret til at tænke frit og til samvittigheds- og religionsfrihed.

Pluralisme, tolerance og åbenhed karakteriserer et ”demokratisk samfund”. De personer, som vælger at benytte friheden til at give udtryk for deres religion, kan - hvad enten de tilhører et religiøst flertal eller et mindretal - ikke med rimelighed forvente at gøre det i sikkerhed for enhver kritik. De skal tolerere og acceptere andres forkastelse af deres religiøse tro og andres udbredelse af tanker, som er fjendtlige over for deres tro.

Med hensyn til ordlyden af værket i den foreliggende sag bemærkede Menneskerettighedsdomstolen, at de passager, som blev citeret i den fældende dom, indeholdt en vis mængde voldsom kritik. Klageren fremførte overordnet, at religionens virkning er at legitimere sociale uretfærdigheder ved at gøre dem til "Guds vilje". Det drejer sig her om en ikke-troendes kritik af religion på det socio-politiske område. Imidlertid bemærkede Menneskerettighedsdomstolen i de omstridte passager hverken en hånlig tone rettet direkte mod de troendes person eller et krænkende angreb på hellige symboler, navnlig for muslimer, selv om disse ved læsning af bogen ganske vist kunne føle sig stødt af denne noget satiriske kommentar til deres religion.

Menneskerettighedsdomstolen bemærkede desuden, at det omstridte værk blev offentliggjort for første gang i 1992, og at der ikke blev iværksat nogen strafforfølgning før 1996. Ligeledes konstaterede Menneskerettighedsdomstolen, at det var en anmeldelse fra en privatperson, som fremkaldte anklagemyndighedens tiltalerejsning.

Menneskerettighedsdomstolen bemærkede, at straffen på 12 måneders fængsel, som klageren blev idømt, blev ændret til en ubetydelig bøde. Imidlertid kunne en strafferetlig domfældelse, som oven i købet indebar risikoen for en fængselsstraf, have en selvstændig virkning ved at afskrække forfattere og forlæggere fra at offentliggøre meninger om religion, som ikke er konformistiske, og ved at vanskeliggøre sikringen af den pluralisme, som er uundværlig for en sund udvikling i et demokratisk samfund.

Menneskerettighedsdomstolen fandt således, at det i den foreliggende sag ikke var blevet påvist, at der på det pågældende tidspunkt forelå et "presserende socialt behov", som gjorde det muligt at anse det undersøgte indgreb for "proportionalt i forhold til de forfulgte legitime formål". Følgelig konkluderede Menneskerettighedsdomstolen, at der var sket en krænkelse af artikel 10.